

90
15.12.2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ ТА СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ, БІЗНЕСУ ТА МАРКЕТИНГОВИХ
ТЕХНОЛОГІЙ

БОЙКО Володимир Віталійович
(студент групи ЗМО-22-2М)

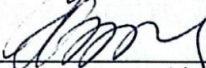
МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ
РЕСУРСІВ ПРАТ «КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ МІСЬКМОЛОКОЗАВОД»

(представлена на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»
галузі знань 07«Управління та адміністрування» спеціальності
073 «Менеджмент»)

Допущено до захисту
протокол № 8
від 29.11.2023
зав. кафедри менеджменту, бізнесу
та маркетингових технологій
д.е.н., проф. Остапчук Т.П.

Керівник роботи:
д.е.н., доц. Юшкевич О.О.

(підпис)

Рецензент
к.е.н., доц. Вікарчук О.І.

(підпис)

Житомир, 2023

Анотація

Бойко В. В. Підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод». – Рукопис.

Магістерська кваліфікаційна робота представлена на здобуття ступеня вищої освіти «магістр», галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент». – Державний університет «Житомирська політехніка», Житомир, 2023.

У магістерській кваліфікаційній роботі розглянуто особливості обґрунтування та оптимізації системи підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. Досліджено теоретичні основи організації ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. Представлена аналітична оцінка функціонування системи ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. Обґрунтовано напрями удосконалення системи використання фінансових ресурсів підприємства.

Ключові слова: фінансові ресурси, фінансова діяльність, фінансова система, фінансовий стан, фінансове планування, підприємство.

Annotation

Boyko V. V. Increasing the efficiency of using financial resources PJSC «Kremenchutskyi Miskmolokozavod». - Manuscript.

The master's qualification work is submitted for the Master's degree, field of knowledge 07 "Management and administration" of specialty 073 "Management". - Zhytomyr Polytechnic State University, Zhytomyr, 2023.

In the master's qualification work, the peculiarities of the justification and optimization of the system of increasing the efficiency of the use of financial resources of the enterprise are considered. The theoretical foundations of the organization of the efficiency of the use of financial resources of the enterprise have been studied. An analytical evaluation of the functioning of the system of the efficiency of the use of financial resources of the enterprise is presented. The directions for improving the system of using the company's financial resources are substantiated.

Keywords: financial resources, financial activity, financial system, financial condition, financial planning, enterprise.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	8
1.1. Економічна сутність та класифікація фінансових ресурсів підприємства.....	8
1.2. Процес управління формуванням та використанням фінансових ресурсів підприємства	20
1.3. Методичні аспекти оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства	27
1.4. Нормативно-правове та інформаційне забезпечення відносин у сфері управління фінансовими ресурсами підприємств	38
Висновки до розділу 1	46
РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПРАТ «КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ МІСЬКМОЛОКОЗАВОД».....	48
2.1. Організаційно-управлінський аналіз діяльності підприємства	48
2.2. Діагностика фінансово-економічного стану підприємства	54
2.3. Оцінка ефективності формування та використання фінансових ресурсів на підприємстві.....	62
Висновки до розділу 2	72
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПРАТ «КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ МІСЬКМОЛОКОЗАВОД».....	74
3.1. Впровадження рейтингової оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.....	74
3.2. Резерви підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства	82
3.3. Розробка фінансового плану на основі прогнозування фінансових ресурсів підприємства	90
Висновки до розділу 3	98
ВИСНОВКИ.....	100
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	ПОМИЛКА! ЗАКЛАДКУ НЕ ВИЗНАЧЕНО.

ДОДАТКИ.....ПОМИЛКА! ЗАКЛАДКУ НЕ ВИЗНАЧЕНО.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Важко переоцінити роль і значення фінансових ресурсів у сучасних економічних умовах. Трансформаційні процеси в економіці вплинули на механізм забезпечення фінансовими ресурсами промислових підприємств, що породило потребу в науковому осмисленні та теоретичному обґрунтуванні процесів і шляхів адаптації цього механізму до сучасних умов господарювання.

Сукупність фінансових ресурсів, що формуються на рівні підприємства, визначає можливості здійснення необхідних капітальних вкладень, збільшення оборотних коштів, виконання фінансових зобов'язань, задоволення суспільних потреб тощо. Господарська діяльність опосередковується рухом фінансових ресурсів. Для цього компанії потрібні певні фінансові надходження, відповідні методи фінансування, визначені джерела доходів та інформація про використання фінансових ресурсів.

У зв'язку з тим, що фінансова діяльність будь-якого підприємства має бути спрямована на організацію освоєння та ефективного використання фінансових ресурсів, суб'єкт господарювання повинен визначити чинники та напрями впливу на структуру та джерела її формування. Для фінансування встановлених обсягів витрат і забезпечення запланованого рівня доходів необхідне формування раціональної структури фінансових джерел. Формування витрат і доходів є основою фінансової діяльності компаній і відбувається за рахунок наявних у компаній фінансових ресурсів.

При цьому важливою є проблема отримання оптимального обсягу фінансових ресурсів за найменших витрат, оскільки їх максимальна концентрація не гарантує автоматично досягнення найбільших фінансових результатів, тобто максимального прибутку. Забезпечення динамічного розвитку економіки України на інноваційній основі неможливе без упорядкування системи управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання.

Різноманітним аспектам безпеки та ефективності використання фінансових ресурсів постійно приділяють увагу як українські, так і зарубіжні вчені. Проблеми формування та використання фінансових ресурсів підприємств висвітлюються в працях таких вчених-економістів, як: Н. О. Андрусак, І. О. Бланк, О. Д. Василик, Н.А. Дехтяр, О. В. Єрмошкіна, А. Г. Завгородній, Г. Г. Кірейцев, С. В. Мішина, Д. С. Моляков, В. М. Опарін, А. М. Поддєрьогін, О. Р. Романенко, П. І. Юхименко та ін.

Зазначене обумовило вибір теми, постановку мети та завдань магістерської кваліфікаційної роботи. Обрана тема повністю відповідає проблемам напряму підготовки за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Метою магістерської кваліфікаційної роботи є розробка та обґрунтування напрямів підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолокозавод».

Для досягнення поставленої мети були сформульовані та вирішені такі **завдання:**

- дослідити економічну сутність та класифікацію фінансових ресурсів підприємства;
- вивчити процес управління формуванням та використанням фінансових ресурсів підприємства;
- узагальнити методичні аспекти оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства;
- вивчити нормативно-правове та інформаційне забезпечення відносин у сфері управління фінансовими ресурсами підприємств;
- провести організаційно-управлінський аналіз діяльності підприємства;
- провести діагностику фінансово-економічного стану підприємства;
- здійснити оцінку ефективності формування та використання фінансових ресурсів на підприємстві;
- здійснити удосконалення методики оцінювання ефективності використання фінансових ресурсів підприємства;
- провести обґрунтування резервів підвищення ефективності використання

фінансових ресурсів підприємства;

- здійснити розробку фінансового плану на основі прогнозування формування та використання фінансових ресурсів підприємства.

Об'єктом дослідження у магістерській кваліфікаційній роботі виступає процес використання фінансових ресурсів підприємства, **предметом** – теоретичні, методичні та прикладні засади підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.

Методи дослідження. При виконанні магістерської кваліфікаційної роботи використовувалися загальнонаукові методи абстрагування, аналізу та синтезу, а також порівняння; економіко-статистичні методи збору та обробки інформації: вибірковий, груповий, середніх величин, відносних величин; економіко-математичні методи, метод експертної оцінки, метод імітаційного моделювання. Обробка даних здійснювалася за допомогою комп'ютера з використанням пакета Excel для Windows.

Інформаційну базу дослідження складають законодавчі акти, періодичні та монографічні видання, вітчизняні та зарубіжні видання з питань фінансів, фінансового аналізу та фінансового менеджменту, а також річна фінансова звітність ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» за 2020-2022 роки.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розвитку теоретичних та удосконаленні науково-методологічних аспектів ефективності використання фінансових ресурсів підприємства, а саме:

- удосконалено трактування сутності поняття «система управління фінансовими ресурсами» як частини загальної системи управління підприємством, метою функціонування якої є забезпечення оптимальних умов формування, використання, оптимізації структури фінансових ресурсів у процесі господарської діяльності для максимізації добробуту власників підприємства у теперішньому та майбутньому періодах;

- поглиблено методичний інструментарій оцінювання ефективності використання фінансових ресурсів підприємства на основі розрахунку інтегральних показників ефективності використання фінансових ресурсів, де

запропоновано використовувати скорингові моделі, багатовимірний рейтинговий аналіз, мультиплікативний дискримінантний аналіз та ін.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості застосування запропонованих заходів і рекомендацій в практику вітчизняних молокопереробних підприємств, що сприятиме удосконаленню формування ефективної системи підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод».

За результатами дослідження опубліковано: Бойко В. В Система управління фінансовими ресурсами підприємства. Тези IV Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні виклики сталого розвитку бізнесу» (09–10 листопада 2023 р.).

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження було апробовано під час участі в наступних наукових конференціях: IV Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні виклики сталого розвитку бізнесу» (09–10 листопада 2023 р.).

Структура та обсяг магістерської кваліфікаційної роботи. Магістерська кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладено на 111 сторінках друкованого тексту. Робота містить 24 таблиці та 9 рисунків. Список використаних джерел налічує 85 найменувань. Робота містить 3 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність та класифікація фінансових ресурсів підприємства

Сучасне підприємство – це складна економічна система, формування фінансових ресурсів якої забезпечує сталий розвиток і досягнення нових, більш високих показників.

Фінансові ресурси є системним чинником функціонування та розвитку підприємства, представляють його ресурсний та економічний потенціал, забезпечують безперервність процесів виробництва та розподілу продукції та є джерелом фінансування соціально-економічного розвитку та зростання підприємства. ринкова вартість корпорації. Від їх ефективного та раціонального проектування та використання на мікрорівні залежить макроекономічна стабільність країни та економічне зростання на основі розширеного відтворення та задоволення соціальних та інших потреб суспільства [14, с.50].

В умовах фінансової кризи та нестачі оборотних коштів наявність власних фінансових ресурсів та їх ефективне використання є одним із вирішальних факторів розвитку бізнесу, а ефективність діяльності компанії безпосередньо залежить від швидкості інвестування коштів в активи, що перетворюються на реальні гроші.

Слово «ресурси» походить від французького «resource», що означає ресурс, тобто те, що може бути використано для певних цілей із певного джерела (запаси, матеріали тощо) [2, с. 273]. В економічній теорії ресурси поділяють на чотири групи: природні; матеріальні; трудові; фінансові.

Економічна категорія «ресурси» має низку специфічних характеристик: потреба в ресурсах пов'язана з процесом суспільного виробництва та створенням вартості для споживача; структура ресурсів динамічна і залежить

від розвитку продуктивних сил і трудових відносин; використання будь-якого виду ресурсів передбачає відтворення їх вартості: ресурси з уречевленої форми переходять у вартісну або фінансову форму.

Фінансові ресурси є матеріальним забезпеченням фінансових відносин. Обсяг і ефективність виробництва визначають їх розмір і склад. При цьому зростання виробництва та соціально-економічний розвиток компанії залежать від рівня фінансових ресурсів. Тому в роботі компанії важливо шукати джерела фінансування для розвитку компанії, щоб забезпечити найбільш ефективне використання фінансових ресурсів [7, с.165].

Враховуючи важливість фінансових ресурсів для будь-якого бізнесу, необхідно узагальнити та з'ясувати сутність категорій «фінансові ресурси» та «капітал», які мають однаковий характер – гроші.

Аналіз наукової літератури дозволяє зробити висновок про відсутність єдиного підходу до трактування поняття «фінансові ресурси». Докієнко Л. М., Кочетков В. М. визначають специфіку фінансових ресурсів, оскільки вони завжди виступають у грошовій формі, мають розподільний характер і відображають формування та використання різних видів прибутків і накопичень господарюючих одиниць у сфері матеріального виробництва, держави та учасників невиробничої сфери [19, с. 259]. Під фінансовими ресурсами слід розуміти сукупність усіх коштів і доходів, які є в розпорядженні підприємства в певний період (або на певний момент часу) і призначені для здійснення розрахунків і вилучення готівки, необхідних для його виробничого і соціального розвитку. І як об'єкт отримання прибутку найбільш прийнятним є термін «капітал». Тобто під капіталом розуміються матеріальні, грошові та нематеріальні ресурси, які передбачені при формуванні активів підприємства та необхідні для здійснення його господарської діяльності з метою отримання доходу та прибутку.

Існує й інший підхід, за якого під фінансовими ресурсами науковці розуміють не лише грошові кошти та їх еквіваленти, а й кошти, депоновані в основних і оборотних засобах [29, с. 57]. Тому З. Ф. Петряєва вважає, що «під

фінансовими ресурсами слід розуміти наявні у підприємств кошти, до складу яких входять грошові кошти та частина коштів, що використовуються в нефінансовій формі». Основними джерелами фінансових ресурсів є власні та залучені кошти» [59, с. 123]. Сучасні світові економічні тенденції показують, що в умовах високих фінансових ризиків та впливу кризових факторів на діяльність суб'єктів господарювання однією з головних проблем функціонування підприємств є забезпечення необхідними фінансовими ресурсами. Відсутність достатніх фінансових ресурсів призводить до фінансового дисбалансу, втрати належної конкурентоспроможності і в кінцевому підсумку до краху компанії [78, с. 275].

Прихильники цього підходу розуміють фінансові ресурси в більш широкому сенсі, на шкоду тій їх частині, яка виражається в діяльності компанії. Економічний зміст терміну «фінансові ресурси» наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Визначення сутності поняття «фінансові ресурси» в окремих літературних джерелах

Автор	Визначення
Бердар М.М. [2, с.274]	Фінансові ресурси - доходи і грошові надходження підприємства, призначені для виконання фінансових зобов'язань і фінансових витрат для забезпечення всебічного відтворення
Гладій І.О. [12, с.372]	Під фінансовими ресурсами підприємства розуміють сукупність коштів цільового призначення, що виникають у процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту, створеного підприємством і якими воно розпоряджається на основі прав власності чи господарських прав, органи влади та використання в законних цілях
Демко І.І. [17, с.117]	Під фінансовими ресурсами слід розуміти гроші, які є в розпорядженні компанії
Докієнко Л.М. [19, с.250]	Фінансові ресурси - це сукупні кошти з різних джерел, що перебувають у господарському обороті і необхідні для задоволення потреб
Єпіфанова І.Ю. [26, с.314]	Фінансові ресурси - це сукупність акумульованих власних і залучених коштів, а також їх еквівалентів у вигляді цільових грошових коштів, призначених для забезпечення господарської діяльності підприємства в майбутньому
Ксьондз С.М. [37, с.612]	Фінансові ресурси - це кошти, які є в розпорядженні підприємства і призначені для здійснення поточних витрат і витрат розширеного відтворення, виконання фінансових зобов'язань і економічного розвитку працівників.

Олійничук В.М. [54, с.153]	Фінансові ресурси - це сукупність усіх високоліквідних активів, які є в розпорядженні підприємства і призначені для виконання фінансових зобов'язань і екстенсивного відтворення, обсяг і склад яких пов'язаний з платоспроможністю підприємства
-------------------------------	--

Дослідників, які вивчають економічну природу фінансових ресурсів підприємств, можна поділити на тих, хто розглядає фінансові ресурси з точки зору підприємства (на мікрорівні), і тих, хто розглядає цю економічну категорію з точки зору держави (на макрорівні).

Оскільки фінансові ресурси є складною та багаторівневою категорією з різними проявами і, як вважають деякі науковці, не існує єдиної загальноприйнятої точки зору щодо змісту та економічного тлумачення терміну «фінансові ресурси» [44, с. 132].

А. Д Глушко та М.Ф. Філіп узагальнюють визначення вітчизняними та зарубіжними економістами економічної сутності фінансових ресурсів і слушно відзначають два основних підходи, що базуються на розподільній та відтворювальній концепціях фінансів. Прихильники першого підходу висувують положення про існування фінансових ресурсів на рівні розподілу та перерозподілу вартості сукупного національного продукту та національного доходу, а їх основними функціями є розподільча та контрольна. Інша група вчених відносить існування фінансових ресурсів до всіх стадій відтворювального процесу, в тому числі до стадій виробництва товарів та їх обміну [54, с. 154].

Деякі економісти вважають, що фінансові ресурси - це сукупність коштів, якими володіє підприємство. Цю точку зору підтримують, зокрема, А. В. Чупіс, М. Х. Корецький, В. А. Борисова, А. І. Балабанов, А. Г. Загородній, Г. Г. Нам та ін. [12; 67]. Вони визначають фінансові ресурси як грошовий потік, не акцентуючи увагу на джерелах їх створення, на цільовому призначенні. Це визначення виражає економічні основи, зв'язок фінансових ресурсів з відтворювальними процесами та формами їх виявлення.

Інші автори, зокрема А. М. Поддєрьогін, О. Д. Василик, В. І. Арначій, В. Д

Чумак, В. М. Родіонова, вважають, що фінансові ресурси повинні відповідати певним критеріям, а саме джерелам їх формування та цільовому розподілу. Незважаючи на різну вагомість і повноту наведених визначень фінансових ресурсів, вони мають спільну рису, яка заслуговує на увагу. Зазначені науковці акцентують увагу на формуванні фінансових ресурсів за рахунок власних джерел та фінансових результатів суб'єктів господарювання.

Проте серед економістів немає єдиної думки щодо того, що фінансові ресурси створюються в процесі розподілу та перерозподілу компанією новостворених цінностей. Л. С. Стасюк вважає, що визначення фінансових ресурсів, подібні до наведених вище вченими (В. І. Арнацій та А. М. Поддєрьогін), відображають якісну характеристику ресурсів, яка характеризує їх вартість на певний момент часу [60].

О. Г. Головка зазначає, що для визначення поняття фінансових ресурсів необхідно застосовувати структурні підходи [14]. Під визначеннями маємо на увазі: 1) характер фінансових ресурсів як складової трудових відносин; 2) враховувати те, що фінансові ресурси створюються і використовуються в процесі реалізації фінансових відносин; 3) необхідно враховувати, що поняття ресурсу трактується як те, що може бути використано для певних цілей (запаси, кошти тощо). Виходячи з цього, автори роблять висновок, що фінансові ресурси - це всі кошти, акумульовані в спеціальних фондах для здійснення конкретних видатків.

Незважаючи на різні підходи до трактування поняття «фінансові ресурси», науковці одностайні у твердженні про безперечне значення фінансових ресурсів у забезпеченні ефективності господарської діяльності суб'єктів господарювання [3, с. 55]. Фінансові ресурси, що формуються на рівні підприємства, забезпечують можливість виробництва, інвестування, створення фондів економічного розвитку, виконання зобов'язань перед бюджетом, постачальниками та працівниками.

Розподіл фінансових ресурсів підприємства за рівнем деталізації наведено на рис. 1.1.

Рис. 1.1. Класифікація фінансових ресурсів підприємства за рівнем деталізації [33]

Фінансові відносини підприємства виникають тоді, коли на грошовій основі визначаються власні кошти підприємства, його прибуток, залучення джерел кредиту для фінансування господарської діяльності, розподіл отриманого від цієї діяльності прибутку та використання його на розвиток підприємницької діяльності.

Формування раціональної структури джерел фінансових ресурсів корпоративних структур для фінансування необхідного обсягу витрат і забезпечення бажаного рівня доходів є одним із найважливіших завдань фінансів цих структур. Від обсягу виробництва та його ефективності залежить структура та обсяг фінансових ресурсів. Зв'язок між розміром фінансових ресурсів і обсягом виробництва є подвійним, оскільки основним регулюючим фактором розширення виробництва є розмір фінансових ресурсів і навпаки.

Недостатність фінансових ресурсів призводить до скорочення обсягів виробництва, зниження завантаження виробничих потужностей, недостатньої забезпеченості матеріальними, трудовими та іншими ресурсами і, як наслідок, ще більшого скорочення фінансових ресурсів. На думку Гапак Н. М., Капштан С. А., достатній обсяг фінансових ресурсів забезпечує: фінансову стійкість, платоспроможність, стабілізацію обсягів виробництва, а також можливість його розширення, високий рівень завантаження виробничих потужностей, достатню забезпеченість матеріальними ресурсами [11, с. 193].

Надлишкові фінансові ресурси сприяють збільшенню обсягів виробництва, розширенню наявного асортименту продукції та освоєнню нових видів, повному використанню наявних виробничих потужностей і повному забезпеченню підприємства необхідними товарно-матеріальними цінностями, забезпечують зростання обсягів фінансових ресурсів, але також може призвести до надмірних витрат та їх нецільового використання та скорочення обсягів виробництва [35]. У цьому контексті управління фінансовими ресурсами є необхідною умовою забезпечення ефективного функціонування компанії.

Оскільки в сучасних економічних умовах більшість корпоративних ресурсів не використовуються у формі коштів, за таких обставин важко знайти різницю між ліквідністю та фінансовими ресурсами [17, с. 117]. Водночас намагаються вирішити проблему шляхом відокремлення грошей від фінансових ресурсів саме за призначенням, але це виявляється марним. Дилема щодо визначення фінансових ресурсів як усіх ресурсів або як їх частини виникла через різне трактування сутності фінансових ресурсів держави та фінансових ресурсів підприємств. Тому фінансовими ресурсами вважаються «... кошти, що утворюються в процесі розподілу і перерозподілу частини вартості сукупного національного продукту і національного доходу в грошовій формі і призначені для задоволення суспільних потреб» [17]. Курганський К. С. визначає децентралізовані фінансові ресурси як «кошти, що надаються підприємствам (об'єднанням) та їх господарським об'єднанням, що забезпечують постійну виробничо-господарську діяльність, розширення і вдосконалення виробництва,

задоволення суспільних потреб» [39]. Можна зробити висновок, що централізовані фінансові ресурси - це частина грошей, яка знаходиться у формі акцій, і що для компаній усі гроші є фінансовими ресурсами, які забезпечують господарську діяльність компанії як у поточній діяльності, так і з метою розширеного відтворення.

Слід зазначити, що в економічних працях західних учених визначення «фінансові ресурси компанії» розглядається як синонім або поняття, близьке за економічним значенням до таких категорій, як «капітал компанії» або «фінансовий капітал», «активи компанії» [30, с. 40].

З наведених визначень, можна відзначити, що фінансові ресурси – це засоби, які акумулюються підприємством для забезпечення процесу розширеного відтворення шляхом перетворення в інші види ресурсів і досягнення високих фінансових результатів [59, с. 123]. Вони являють собою набір засобів, які є в розпорядженні компанії, і є джерелом їх виробничого та соціального розвитку. Фінансові ресурси підприємства виникають у результаті виробничо-господарської діяльності суб'єктів господарювання шляхом надходження коштів за реалізовані ними товари, а також шляхом мобілізації коштів на фінансовому ринку.

Враховуючи те, що автори багатьох наукових досліджень під фінансовими ресурсами підприємства розуміють його капітал, який, на їхню думку, є перетвореною формою фінансових ресурсів, класифікація фінансових ресурсів підприємства за джерелами його формування заг. капітал досить поширений – за елементами та структурою пасиву балансу [12].

Отже, формування фінансових ресурсів відбувається за рахунок ряду джерел. За джерелом утворення розрізняють дві великі групи джерел: власні (засоби, що належать підприємству та виникають у результаті його фінансово-господарської діяльності: статутний капітал, резервний капітал, додатковий капітал, нерозподілений прибуток) і залучені (тимчасово наявні в розпорядженні підприємства вільні кошти, які можуть бути використані для досягнення статутних цілей: короткострокові та довгострокові зобов'язання).

Структуру фінансових ресурсів за джерелами формування наведено на рис. 1.2.

Рис. 1.2. Склад фінансових ресурсів підприємства за джерелами їх формування [49]

Власні кошти - це кошти підприємств, які постійно перебувають в обороті і кінцевий термін використання яких не встановлений. Вони формуються за рахунок чистих активів, тобто тієї частини активів компанії, яка залишається після виконання нею зобов'язань.

Залучені кошти – це кошти, які не належать компанії, але знаходяться в постійному обігу через діючу систему ліквідації. Вони виникають за рахунок усіх видів боргів компанії.

Позиковий капітал - це кошти, які компанія отримує протягом певного періоду часу в обмін на оплату та на певних умовах повернення. Вони формуються переважно за рахунок короткострокових і довгострокових кредитів банків.

Такий підхід, на думку авторів монографії [73, с.233], є доцільним, оскільки бухгалтерський баланс підприємства є основним елементом інформаційного забезпечення фінансового обліку, моніторингу та аналізу, бюджетування, планування та прогнозування., фінансовий контроль, які є невід’ємними функціями фінансового менеджменту та складають основу для розробки та реалізації ефективних та обґрунтованих управлінських рішень, пов’язаних з формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів та оптимізацією їх кругообігу на підприємстві.

Початкове формування фінансових ресурсів відбувається в момент заснування підприємства, коли формується статутний капітал. Фінансові ресурси формуються переважно за рахунок прибутку (від основної та іншої діяльності), а також за рахунок виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), майна, постійних зобов’язань, різноманітних цільових надходжень, мита, інших внесків членів робочої групи.

Постійні зобов’язання включають статутний капітал, резервний капітал та інший капітал; довгострокові кредити; На підприємстві постійно обертається кредиторська заборгованість (із заробітної плати за рахунок різниці між нарахуванням і оплатою, від утримання позабалансових коштів до бюджету, від договорів з покупцями та постачальниками) [61, с.16].

Через продаж акцій, облігацій та інших цінних паперів, випущених компанією, можна мобілізувати значні фінансові ресурси на фінансовому ринку, особливо для новостворених та реструктуризованих компаній; дивіденди та проценти за цінними паперами інших емітентів, доходи від фінансових операцій, позики. Основними джерелами формування власних фінансових ресурсів є амортизація та прибуток від основної діяльності. Амортизаційні відрахування спрямовані на відтворення та оновлення основних засобів. На жаль, амортизаційна політика на рівні підприємства не врегульована на законодавчому рівні [73, с. 133].

Підприємство самостійно обирає методику розрахунку амортизаційних відрахувань, що дозволяє підприємствам прискорити процес оновлення

основних фондів, підвищити продуктивність їх активної частини та значно збільшити розмір своїх фінансових ресурсів.

Структура та обсяг фінансових ресурсів залежать від обсягу виробництва та результатів діяльності підприємства. Зв'язок між обсягом фінансових ресурсів і обсягом виробництва є подвійним, оскільки основним регулюючим фактором збільшення обсягу виробництва є обсяг фінансових ресурсів і навпаки. Отже, недостатність фінансових ресурсів призводить до скорочення обсягів виробництва та неможливості його розширення, зниження завантаження виробничих потужностей, недостатнього забезпечення матеріальними, трудовими та іншими ресурсами, а також до рівномірного більше скорочення фінансових ресурсів.

Фінансові ресурси, що формуються на рівні підприємства, забезпечують можливість виробництва, інвестування, формування оборотних коштів, створення фондів економічного розвитку, виконання зобов'язань перед бюджетом, фінансово-кредитною системою, постачальниками і працівниками, виконання міжгосподарських угод. Їх рух опосередковує рух матеріальних і трудових ресурсів, необхідних складових організації виробничого процесу [80, с.147].

При проектуванні фінансових ресурсів підприємства також необхідно враховувати велику кількість внутрішніх і зовнішніх факторів, які впливають на його функціонування. Кожна компанія залежить від відносин з партнерами, попиту на продукцію, тенденцій розвитку галузі, економіки країни та інших факторів, які безпосередньо не залежать від самої компанії. Крім того, внутрішні чинники, зокрема стан основних фондів підприємства та ступінь його механізації, обмеженість виробничих потужностей, кваліфікаційний рівень працівників тощо, також потребують урахування певних особливостей при формуванні обсягу та структури фінансові ресурси.

Глибоке розуміння механізму формування джерел фінансових ресурсів вимагає аналітичного підходу до показників структури капіталу з точки зору ціни, яку підприємство має заплатити за його залучення та використання.

Зазначена ціна виражається у виплаті дивідендів при формуванні статутного капіталу; у ринковій вартості майна, що входить до статутного капіталу товариства; у відсотках за умови користування кредитом банку. Прибуток також має свою ціну, адже без нього для розвитку компанії необхідно було б залучати кошти через емісію акцій [84].

Вивчення та узагальнення наукових підходів до класифікації фінансових ресурсів суб'єктів господарювання показало як різноманітність, так і спільність думок різних авторів щодо визначення основних характеристик критеріїв групування та структурування фінансових ресурсів підприємств: за формою власності, за джерелами та способами їх створення, за стадіями створення, за об'єктами інвестування (вкладення), за призначенням, видом, умовами використання, за стадіями обігу, за напрямками розподілу тощо.

Враховуючи запропоновану сутнісну ознаку визначення поняття «фінансові ресурси підприємства», яка базується на концепції їх інтегрованості в процес кругообігу індивідуального капіталу та підпорядковується закономірностям їх функціонування в системі розширеного відтворення. На мікрорівні з урахуванням специфіки та функціональних особливостей фінансових ресурсів підхід до систематизації відомих і основних критеріїв класифікації фінансових ресурсів, заснований на концепції їх участі у відтворювальному процесі та послідовності етапів трансформації грошової валюти у взаємопов'язаних фазах їх безперервного руху [85, с.76]:

- 1) формування (накопичення) фінансових ресурсів з різних джерел;
- 2) їх перетворення в капітал і інвестиції в активи;
- 3) використання в бізнес-операціях (операції, інвестиції, фінанси) компанії;
- 4) відтворення (повернення) накопичених фінансових ресурсів різного походження, використаних простим або масштабним способом.

Отже, на основі узагальнення та критичного аналізу наукових підходів до класифікації фінансових ресурсів спільних підприємств в економічній літературі виявлено неоднозначність та певну фрагментарність підходів до визначення основних критеріїв групування та структурування підприємств, що

на нашу думку, перешкоджає створенню систематизованої інформаційно-методичної бази для забезпечення ефективного процесу управління фінансовими ресурсами в корпоративних структурах.

1.2. Процес управління формуванням та використанням фінансових ресурсів підприємства

Однією з ключових складових ринкового середовища, трансформація якої може мати далекосяжний вплив на стійкість соціально-економічного розвитку суб'єкта господарювання, є сфера управління фінансовими ресурсами підприємства, в якій відбуваються складні процеси виникають і різноспрямовані виникнення численних фінансових ризиків через можливість порушення господарських договорів. Безпосередніми наслідками виникнення даного виду ризиків є порушення стабільності та ритмічності виробничо-господарських процесів підприємства, збільшення фінансових витрат, погіршення якості продукції, зниження конкурентоспроможності готової продукції та інші негативні явища [64, с. 18]. З цієї причини при формуванні та використанні фінансових ресурсів необхідно підтримувати своєрідний баланс між збільшенням обсягу фінансових ресурсів для забезпечення довгострокової платоспроможності підприємства та забезпеченням ефективності виробництва та конкурентоспроможності готової продукції шляхом раціонального використання їх ресурсів. Наприклад, Н. О. Долгошея наголошує, що «управління фінансовими ресурсами є досить складним завданням для підприємства, оскільки, крім платоспроможності та прибутковості, необхідно також забезпечити кругообіг фінансових ресурсів» [21, с. 62].

К. І. Копачова зазначала, що управління фінансовими ресурсами підприємств є одним із ключових чинників організації виробничо-господарської діяльності підприємства, одним із найважливіших факторів забезпечення ефективної фінансово-господарської діяльності підприємства в сучасних умовах, діяльність спрямована на оптимізації фінансового механізму

компанії, координації фінансових операцій, забезпеченні їх впорядкованості та точного «збалансування» [31, с.155].

Управління фінансовими ресурсами підприємства визначається як «система принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних з формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів підприємства» [7, с.33]. На думку В. І. Арначія, фінансовий менеджмент має на меті забезпечити формування достатніх фінансових ресурсів відповідно до завдань розвитку підприємства та забезпечити найбільш ефективне використання наявних фінансових ресурсів щодо основних напрямів діяльності [1, с. 24].

Процес управління фінансовими ресурсами підприємства, що включає взаємопов'язані етапи їх формування, розподілу, використання та відтворення, включає механізми формування власних і залучених коштів як основних джерел фінансування діяльності підприємства (довгострокових і короткострокових). фінансового забезпечення операційної та фінансово-інвестиційної діяльності, спрямованої на отримання прибутку, виконання фінансових зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарських відносин, забезпечення соціально-економічного розвитку та підвищення ринкової вартості підприємства, реалізацію стратегічних і тактичних цілей підприємницької діяльності [12, с. 37].

Під системою управління фінансовими ресурсами підприємства розуміється частина всієї системи управління підприємством, метою якої є забезпечення оптимальних умов для формування, використання та оптимізації структури фінансових ресурсів у процесі господарської діяльності підприємства. благополуччя власників підприємства в сьогоденні та в максимізації майбутнього [1, с. 115].

Система управління фінансовими ресурсами повинна відображати зв'язок логічної моделі управління ними зі стратегічними концепціями розвитку бізнесу, методами, важелями та інструментами.

З дослідження проблеми управління фінансовими ресурсами підприємства

виникає необхідність розробки вдосконаленого механізму управління фінансовими ресурсами, що відповідає сучасним умовам господарювання [16, с. 317].

Механізм управління фінансовими ресурсами підприємства включає:

- визначення цілей і завдань управління фінансовими ресурсами;
- удосконалення методики аналізу ефективності використання всіх видів фінансових ресурсів;
- розробка та аналіз політики оптимізації процесу управління фінансовими ресурсами;
- розробка методології оперативного управління високоліквідними оборотними активами;
- розробка загальної стратегії управління фінансовими ресурсами;
- використання економічних методів і моделей в процесі управління.

Відповідно, від ступеня ефективності управління фінансовими ресурсами залежить фінансовий стан всієї компанії. Розмір і структура фінансових ресурсів, у свою чергу, залежать від обсягу виробництва та його ефективності. Отже, залучений і залучений власний капітал, який, з одного боку, являє собою фінансові ресурси підприємства та бере участь у фінансуванні його діяльності, з іншого боку, є зобов'язанням перед певними власниками – державою, юридичними та фізичними особами [34].

До складу основних завдань управління, що вирішуються в цій сфері, входить, перш за все, раннє виявлення випадкових змін, пов'язаних з порушенням планів управління фінансовими ресурсами, а також обґрунтування заходів щодо своєчасного та адекватного реагування на небажані зміни або сприяння використанню перспективних можливостей.

Отже, зміст процесу управління фінансовими ресурсами, діяльність якого спрямована на виявлення подій, не передбачених системою бізнес-плану, має складатися у створенні системи збору, обробки та інтерпретації інформації про стан фактори фінансового формування істотно впливають на ресурси. В першу чергу це стосується залучення коштів для позик компанії.

До кола функціональних завдань, виконання яких має бути пов'язане з побудовою системи аналізу та моніторингу зовнішніх фінансових джерел, слід віднести [25]:

- узагальнення широкого спектру параметрів щодо необхідних фінансових ресурсів, перевірка та контроль дотримання фактичних умов забезпечення відповідними ресурсами за показниками, передбаченими планами та договорами;

- юридичний супровід угод, пов'язаних із залученням фінансових ресурсів із зовнішніх джерел (перевірка та контроль дотримання умов договору, участь у вирішенні спорів та господарських конфліктів, домовленості про сплату штрафів тощо);

- організація документально-аналітичного забезпечення та фіксації управлінських рішень, що приймаються керівництвом підприємства щодо залучення додаткових фінансових ресурсів за рахунок зовнішніх джерел фінансування.

Відповідно до цього підходу процес управління фінансовими ресурсами підприємства слід розглядати як послідовність управлінських дій, метою яких є визначення цілей, вибір форм і джерел отримання фінансових ресурсів, а також розробка різних методів впливу і контроль навколо для забезпечення поставлених цілей.

До складу завдань управління, на вирішення яких спрямований зазначений процес, слід віднести [34]:

- проміжні завдання (сприяння безперервному забезпеченню достатніми фінансовими ресурсами у встановлені терміни та на встановлених умовах);

- кінцеві завдання (надання компанії можливості акумулювати достатні фінансові ресурси для фінансування досягнення встановлених цілей в цілому (економічний розвиток)).

Водночас ефективність управління фінансовими ресурсами потребує науково обґрунтованої системи методів і способів їх формування, розподілу та використання, що на сучасному етапі зумовлює об'єктивну необхідність

визначення мети та результатів кругообігу фінансових ресурсів, засобів і факторів, що впливають на динаміку їх обороту (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Логічна модель побудови системи управління фінансовими ресурсами [21]

Виконання кожного конкретного завдання для досягнення поставленої мети в багатьох випадках залежить не тільки від системи організації виконання рішень, а й від системи методів і прийомів, які використовуються для прийняття управлінських рішень. Для прийняття рішень щодо ефективного управління фінансовими ресурсами компанії використовують різні методи дослідження, серед яких: аналіз і синтез, індукція, дедукція, метод асоціацій і аналогій, інтуїтивний метод тощо. При цьому необхідно розуміти, що обраний метод залежить не тільки від типу завдання, яке необхідно виконати, а й від особистих якостей, знань, умінь і досвіду керівника.

Основу системи управління фінансовими ресурсами підприємства складають дві складові: управління формуванням фінансових ресурсів та управління використанням фінансових ресурсів або їх функціонуванням [16, с.316].

Класифікація фінансових ресурсів підприємств базується на виділенні, систематизації та групуванні найбільш важливих і загальних критеріїв, використання яких дає змогу підвищити ефективність управління фінансовими ресурсами підприємств на різних етапах їх безперервного руху та перетворення в процесі кругообігу вкладеного капіталу у відтворювальній системі.

При формуванні фінансових ресурсів часто використовуються такі стратегії [7, с.166]:

1. Використання своїх ресурсів для розширення ринкової бази.
2. Об'єднання фінансових ресурсів компаній для реалізації конкретних проектів на ринках.
3. Включення всіх можливих джерел фінансування підготовки та впровадження інноваційних бізнес-програм.
4. Залучення донорських грошей від великих компаній.
5. Перехресне фінансування.

Успішна діяльність компанії часто пов'язана з ефективним управлінням фінансовими ресурсами. За допомогою такого управління можна досягти наступних цілей [25]:

- 1) створення конкурентоспроможної підприємницької бази;
- 2) лідерство серед конкурентних компаній;
- 3) уникати помилок;
- 4) зростання обсягів виробництва та продажів;
- 5) збільшення прибутку;
- 6) підвищення ринкової вартості компанії.

Вибір тієї чи іншої мети компанією залежить від галузі, в якій вона працює, і ситуації на ринку.

Фінансові ресурси значною мірою характеризують фінансовий потенціал, тобто здатність підприємства витратити гроші для отримання доходу. На додаток до трудових і матеріальних ресурсів, фінансові ресурси є важливою частиною ресурсної безпеки компанії.

Не всі фінансові ресурси підприємства відображаються в балансі: у ньому відображається лише нерозподілена частина прибутку, тоді як фактичний ресурс - це загальна сума чистого прибутку. З цієї причини суму виплачених дивідендів слід розглядати як інвестицію фінансових ресурсів. Практичне застосування методики визначення приросту фінансових ресурсів підприємства пов'язане з оцінкою ефективності управління фінансовими ресурсами в

поточному році.

Система управління фінансовими ресурсами складається з таких основних фаз [55, с. 27]:

- 1) визначення проблеми;
- 2) звернення до досвіду менеджерів з приводу управління фінансовими ресурсами;
- 3) визначення альтернативних рішень;
- 4) прийняття управлінських рішень;
- 5) виконання рішень;
- 6) оцінка результатів виконання рішень [3].

Управління фінансовими ресурсами є циклічним процесом і тому вимагає постійного вдосконалення для покращення результатів.

На першому етапі системи управління фінансовими ресурсами керівники компанії визначають проблеми та нереалізовані можливості, які реалізуються на основі оцінки попередніх рішень.

На другому етапі менеджери аналізують виникнення подібних проблем і використовують отриманий досвід для вирішення поточних можливостей.

Третя фаза пов'язана з дослідженням і зважуванням різних можливих варіантів і вибором того, який матиме найбільший вплив.

Четверта і п'ята фази тісно взаємодіють одна з одною. На четвертому етапі менеджер повинен проаналізувати можливі наслідки альтернативних рішень і варіантів і вибрати той, який найкраще відповідає цілям компанії.

На п'ятому етапі реалізуються прийняті рішення. Найкращий механізм – ретельне планування дій і навчання співробітників.

На шостому етапі оцінюються результати виконання рішення. Цей процес включає опитування співробітників, процес перевірки, моніторинг виконання поставлених завдань і оцінку задоволеності співробітників, покупців і постачальників. Оцінка результатів впровадження рішень є безперервним процесом [45, с.115].

Основною метою управління фінансовими ресурсами підприємства є

оптимізація використання ресурсів підприємства. Оптимальний спосіб формування та використання фінансових ресурсів базується на застосуванні системно-аналітичного підходу до управління фінансами. Цей підхід ґрунтується на доцільності управлінського рішення, яка визначається ситуацією, що складається під впливом факторів внутрішнього та зовнішнього середовища.

Таким чином, від ефективної організації та правильного управління фінансовими ресурсами підприємства залежить як його фінансово-економічне становище, так і ринкова ситуація в сучасних конкурентних умовах. Удосконалення управління фінансовими ресурсами підприємств слід розглядати як фактор вдосконалення будь-якої виробничо-господарської діяльності. Система управління фінансовими ресурсами складається із сукупності форм і методів, що використовуються для управління обігом грошей і фінансових ресурсів. Ця система буде вважатися ефективною тільки в тому випадку, якщо вона дозволяє не тільки раціонально використовувати наявні ресурси, але і систематично шукати можливості для подальшого розвитку компанії. При управлінні фінансовими ресурсами підприємства необхідний системний підхід, який підпорядкований загальній меті розвитку підприємства та визначає доцільність управлінського рішення виходячи з ситуації, що складається під впливом середовища всередині та поза підприємством.

1.3. Методичні аспекти оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

Ефективність управління фінансовими ресурсами, у свою чергу, залежить від якості організації аналітичного процесу. Аналіз сучасними вченими визначається як науковий метод пізнання економічних систем і як опорна функціональна підсистема всієї системи управління [78, с. 275].

Аналіз фінансових ресурсів підприємства є важливим елементом загальної системи управління підприємством, це система способів обробки, перетворення

та використання інформації для забезпечення його конкурентоспроможності [68, с. 76]. Формалізований опис процесу управління фінансовими ресурсами підприємства базується на визначенні набору показників, що відображають різноманітні параметри та результати їх реалізації. Тому аналіз фінансових ресурсів правомірно можна визначити як технологічну ланку системи управління, яка є її якісною основою.

Питання важливості інформації та різноманітності підходів до аналізу та оцінки ефективності використання фінансових ресурсів висвітлює Савицька Г.В., зазначаючи, що «загальна оцінка ефективності використання сукупних ресурсів здійснюється» на основі показника «рентабельність сукупного капіталу», проте в залежності від типу «зацікавлених суб'єктів» (держави, власників і кредиторів) можливі різні варіанти її розрахунку.

У цілому аналіз дає можливість якісно оцінити управлінські рішення, визначити повноту та достовірність інформаційного забезпечення їх обґрунтування, виявити можливість та оцінити ризик економічного чи фінансового маневру, а також охарактеризувати стратегію і тактику здійснення функціонування суб'єкта господарювання [82, с. 207].

При аналізі фінансових ресурсів підприємства вирішується ряд важливих завдань:

- 1) загальна оцінка забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами;
- 2) визначення розміру, складу та оптимальної структури фінансових ресурсів підприємства;
- 3) аналіз ефективності використання та розміщення фінансових ресурсів підприємства;
- 4) обґрунтування фінансової стратегії підприємства;
- 5) вивчення впливу факторів на процеси створення та використання фінансових ресурсів підприємства;
- 6) аналіз темпів зміни фінансового забезпечення підприємства та їх напрямків;
- 7) виявлення та мобілізація резервів підвищення ефективності управління

фінансовими ресурсами підприємства;

8) розробка проекту прийняття управлінського рішення щодо усунення виявлених недоліків та створення резервів підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства.

Слід зазначити, що при аналізі фінансових ресурсів компанії завдання повинні бути скоординовані для досягнення максимального ефекту.

Аналіз фінансових ресурсів необхідно здійснювати в рамках технологічного процесу, згідно з яким у процесі перетворення первинної облікової інформації формуються вихідні показники та оптимальні ознаки їх використання, які, у свою чергу, складають основу інформаційне забезпечення управління фінансовими ресурсами.

Технологія аналізу фінансових ресурсів підприємства полягає у визначенні методів формування та обробки даних про фінансові ресурси, які дозволяють об'єктивно оцінити фінансовий стан, тенденції розвитку та резерви з метою підвищення ефективності використання коштів та способи їх реалізації [85, с.76].

Для проведення якісної оцінки фінансових ресурсів підприємства та визначення шляхів підвищення ефективності їх формування та використання можна використовувати наступні аналітичні методи:

- класичні методи аналізу господарської діяльності та фінансового аналізу: ланцюгові підстановки, арифметичні різниці, баланс, відсотки, диференціальний, логарифмічний, інтегральний, прості та складні відсотки, дисконтування;

- традиційні методи економічної статистики: середні та відносні величини, групування, графіки, індекси, елементарні методи обробки динамічних показників;

- методи математичної статистики для вивчення взаємозв'язків: кореляційний, регресійний, дискримінантний, дисперсійний, факторний, коваріаційний аналіз тощо;

- економетричні методи: матричні, міжгалузеві теорії рівноваги [78].

У практиці іноземних компаній часто використовується модель Дюпона, яка являє собою чітко визначений фактор залежності основних складових балансу компанії. Відповідно до моделі DuPont на рентабельність власного капіталу впливають показники продажів, оборотність активів і фінансовий леверидж. Важливість виділених факторів пояснюється тим, що вони узагальнюють усі сторони фінансово-господарської діяльності підприємства, її статику та динаміку, а також бухгалтерську звітність. Перший фактор узагальнює звіт про фінансові результати підприємства, другий актив балансу, третій пасив балансу [87].

Підхід ланцюгової підстановки використовується для розрахунку впливу факторів у всіх типах детермінованих моделей. Він дозволяє побачити вплив окремих факторів на зміну значення результативного показника шляхом поступової заміни базисного значення кожного факторного показника в обсязі результативного показника фактичним значенням у звітному періоді. Методом ланцюгової підстановки можна визначити, який із змінених факторів найбільше вплинув на зниження результативного показника. Цей метод дозволяє керівництву виявити проблемні зони свого бізнесу та зосередити на них увагу [64, с. 17].

Вивчення джерел формування фінансових ресурсів підприємства за допомогою перерахованих вище методів дозволяє виявити зміни в структурі капіталу, причини та наслідки цих змін, виявити ступінь забезпеченості підприємства власними фінансовими ресурсами та залежність від зовнішніх позичальників. Вирішення зазначених завдань сприятиме досягненню основної мети аналізу фінансових ресурсів підприємства: отримання обмеженої кількості ключових параметрів, які дозволяють об'єктивно, узагальнено та точно оцінити зміни та процеси, пов'язані з фінансовими ресурсами підприємства та інформацією, відповідає потребам майбутніх досліджень.

При цьому пропонується спочатку удосконалити методику аналізу джерел формування фінансових ресурсів, оскільки від ефективності формування, розміщення та використання фінансових ресурсів підприємства безпосередньо

залежить стан підприємства. Для вирішення поставлених завдань використовуються різні види аналізу фінансових ресурсів підприємства, які забезпечені відповідними прийомами та методами [74, с.50].

Залежно від спрямованості управлінського рішення виділяють наступні види аналізу фінансових ресурсів підприємства:

- аналіз формування фінансових ресурсів підприємства;
- аналіз показників використання фінансових ресурсів підприємства;
- аналіз фінансової структури підприємства;
- операції, що здійснюються за рахунок фінансових ресурсів підприємства [62, с.56].

Залежно від предмета аналізу фінансових ресурсів підприємства розрізняють внутрішній і зовнішній аналізи. Внутрішній аналіз необхідний компанії для більш ефективного управління фінансовими ресурсами компанії та планування своєї діяльності в цій сфері. Впровадження відбувається безпосередньо в компанії. Результати внутрішнього аналізу є комерційною таємницею. Зовнішній аналіз фінансових ресурсів компанії здійснюється різними аналітиками на основі даних публічної фінансової звітності. Тому цей аналіз менш детальний, але більш формалізований. Результати цього аналізу доступні для інвесторів, кредиторів, акціонерів, конкурентів та інших користувачів.

За ступенем деталізації розрізняють поглиблений експрес-аналіз і аналіз ситуації. Такий поділ обумовлений потребою компанії не тільки в поглибленому аналізі з використанням різноманітних показників оцінки та методів аналізу, а й у комплексному швидкому аналізі за скороченою процедурою. Вибираючи невелику кількість найбільш значущих і відносно легко обчислюваних показників, які аналітик складає на основі суб'єктивного підходу, можна постійно вивчати динаміку обраних показників, що дає змогу визначити характер, зрозуміти процеси, не витрачаючи додатковий час і ресурси на проведення поглиблених досліджень. Крім того, враховуючи необхідність приймати рішення в невизначених умовах, вважається доцільним

зробити акцент на аналізі ситуації. При аналізі стану фінансових ресурсів підприємства визначається можливість вирішення конкретного завдання управління фінансовими ресурсами підприємства в умовах зміни ситуації [73, с.233].

На основі порівняльної характеристики виділяють якісний та кількісний аналіз фінансових ресурсів підприємства. Проведення якісного аналізу базується на якісних порівняльних характеристиках та експертних оцінках досліджуваних явищ і процесів. Суть кількісного аналізу фінансових ресурсів підприємства полягає в кількісних порівняннях і вивченні ступеня чутливості економічних явищ до змін різних факторів [61, с.16].

Тип інформації, що використовується при аналізі фінансових ресурсів підприємства, дозволяє розрізнити аналіз основних показників та аналіз розрахункових показників фінансових ресурсів підприємства. Аналіз останнього дозволяє нам отримати дані, що відповідають характеристикам порівняльності, щоб провести більш поглиблене дослідження представлених тем.

Залежно від ступеня охоплення об'єкта аналіз фінансових ресурсів підприємства поділяється на суцільний і вибірковий. Під час вибіркового аналізу фінансових ресурсів підприємства висновки робляться не після вивчення всього комплексу об'єктів, що характерно для суцільного аналізу, а за результатами дослідження частини об'єктів. Це прискорює процес аналізу та вироблення управлінських рішень на основі результатів аналізу.

Залежно від змісту аналітичних процедур слід виділити аналіз обсягу, динаміки та структури фінансових ресурсів підприємства, аналіз витрат складових їх створення та ефективності управління фінансовими ресурсами [48, с.229].

За способом представлення аналітичних даних аналіз фінансових ресурсів підприємства може бути представлений у текстовій, табличній або графічній формі. Останні два більш раціональні та легші для розуміння, ніж текстовий варіант. За допомогою таблиць досягається більша змістовність і наочність, за

допомогою графіки - наочність матеріалу в порівнянні з текстом.

Вибір періоду аналізу залежить від його глибини, точності результатів і висновків, а також своєчасності отримання необхідної інформації. На часовому горизонті обрано перспективний, поточний і ретроспективний аналіз фінансових ресурсів підприємства. Проспективний аналіз передуює рішенням, пов'язаним з управлінням фінансовими ресурсами компанії, і спрямований на розгляд явищ і процесів у перспективі майбутнього. Предметом його дослідження могли бути умови подальшого створення, використання та розміщення фінансових ресурсів підприємства, їх обсяг. Поточний аналіз фінансових ресурсів підприємства включає проведення оперативної оцінки змін встановлених параметрів, виявлення дефектів і причин їх виникнення з метою своєчасного вироблення рішень, спрямованих на попередження проявів негативних процесів та усунення ефективного управління ними. фінансові ресурси компанії.

Все більш актуальними та ефективними стають аналітичні дослідження фінансових ресурсів підприємства перспективного характеру. Інтегруючи досягнення тактичних цілей і реалізацію стратегічної мети, змінюються не тільки критерії оцінювання, але й відносна важливість аналітичної діагностики та дослідження. Проведено ретроспективний аналіз фінансових ресурсів підприємства за звітний період (квартал, рік). За допомогою цього виду аналізу можна всебічно та всебічно вивчити предмет дослідження, виявити основні тенденції, фактори впливу, недоліки та застереження щодо ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства [5, с. 182].

За інструментальною основою аналіз фінансових ресурсів підприємства може здійснюватися без використання ЕОМ і з використанням ЕОМ. Застосування в аналізі фінансових ресурсів підприємства сучасних інформаційних технологій відповідає вимогам комплексності, системності, оперативності, точності знання предмета дослідження, тенденцій і закономірностей його зміни.

Аналіз фінансових ресурсів необхідно здійснювати в рамках

технологічного процесу, згідно з яким у процесі перетворення первинної облікової інформації формуються вихідні показники та оптимальні ознаки їх використання, які, у свою чергу, складають основу інформаційне забезпечення управління фінансовими ресурсами. Технологія аналізу фінансових ресурсів підприємства полягає у визначенні методів формування та обробки даних про фінансові ресурси, які забезпечують об'єктивну оцінку фінансового стану, тенденцій розвитку та резервів з метою підвищення ефективності використання коштів та способи їх реалізації.

За допомогою таких аналітичних методів можна здійснити якісну оцінку фінансових ресурсів підприємства та визначити шляхи підвищення ефективності їх формування та використання [14, с. 50]:

- класичні методи аналізу господарської діяльності та фінансового аналізу: ланцюгові підстановки, арифметичні різниці, баланс, відсотки, диференціальний, логарифмічний, інтегральний, прості та складні відсотки, дисконтування;

- традиційні методи економічної статистики: середні та відносні величини, групування, графіки, індекси, елементарні методи обробки динамічних показників;

- методи математичної статистики для вивчення взаємозв'язків: кореляційний, регресійний, дискримінантний, факторний та коваріаційний аналізи;

- економетричні методи: матриці, теорії міжгалузевої рівноваги.

Враховуючи завдання, які необхідно вирішити при аналізі фінансових ресурсів підприємства, а також систему методичних прийомів оцінки ефективності використання фінансових ресурсів, процедуру проведення аналізу рекомендується подати у вигляді схеми (рис. 1.4).

Отже, можна зробити висновок про необхідність аналізу фінансових ресурсів підприємства та дослідження якості та ефективності управління цим процесом. При розрахунку фінансових показників основним змістом аналізу є фінансовий стан підприємства.

Рис. 1.4. Структурно-логічна схема аналізу фінансових ресурсів підприємств [3]

Підвищення якості управління потребує розробки та вдосконалення методичного та методичного забезпечення аналізу фінансового стану підприємства та планування його діяльності.

Для оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства

вважаємо за необхідне створити спеціальну систему фінансових коефіцієнтів, для якої доцільно вибрати кілька найважливіших, що входять до вказаних підсистем. Описані заходи дають можливість для загального та комплексного дослідження ефективності процесів підготовки, розміщення та використання фінансових ресурсів підприємства та дозволяють своєчасно виявити зміни загальних тенденцій їх розвитку [14, с. 52].

Оскільки ефективність управління фінансовими ресурсами значною мірою визначається рівнем організації аналітичних процесів на підприємстві, завдяки організації наукової економіки можна приймати ефективні та виважені управлінські рішення щодо використання фінансових ресурсів на основі якісної аналітичної аналіз інформації.

Аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами включає аналіз фінансової стійкості підприємств, ділової активності та рентабельності за низкою основних показників (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Основні показники комплексності проведення аналізу ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства [4; 36]

Показник	Формула розрахунку	Характеристика
Показники фінансової стійкості підприємства		
Коефіцієнт автономії	$K_{авт} = \frac{BK}{K}$	характеризує частку вкладників підприємства в загальній сумі авансованих коштів
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	$K_{конц_{зк}} = \frac{3K}{K}$	характеризує частку залученого капіталу в загальній сумі капіталу підприємства
Коефіцієнт фінансового ризику	$K_{фр} = \frac{3K}{BK}$	характеризує співвідношення залученого та власного капіталу та показує, у скільки разів залучений капітал перевищує власний
Коефіцієнт маневрування власного капіталу	$K_{ман_{ок}} = \frac{BK - HA}{BK} = \frac{BOK}{BK}$	характеризує ступінь мобілізації власного капіталу: яка частина власного капіталу знаходиться в обігу, в тій формі, яка дає змогу вільно маневрувати цими засобами
Коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними оборотними коштами (ВОК)	$K_{заб_{ок}} = \frac{BK - HA}{3}$	показує, якою мірою матеріальні запаси покриті власними коштами і не потребують залучення позикових

Продовження таблиці 1.2

Показники рентабельності підприємства		
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	$R_{вк} = \frac{ЧП}{БК} \times 100\%$	характеризує величину отриманого прибутку (збитку), отриманого на одну гривню власного капіталу підприємства
Коефіцієнт рентабельності активів	$R_a = \frac{ЧП}{A} \times 100\%$	характеризує величину отриманого прибутку в розрахунку на одну гривню активів підприємства
Коефіцієнт рентабельності залученого капіталу	$R_{зк} = \frac{ЧП}{ЗК} \times 100\%$	показує величину прибутку, яка припадає на одну гривню залученого капіталу
Коефіцієнт загальної рентабельності	$R_{заг} = \frac{ВП}{ЧД} \times 100\%$	показує розмір чистого прибутку з однієї гривні чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)
Показники ділової активності підприємства		
Коефіцієнт оборотності активів	$Kоб = \frac{ЧД}{A} \times 100\%$	ефективність використання підприємством усіх наявних ресурсів, незалежно від джерел їхнього залучення
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	$Kоб_{мз} = \frac{C}{МЗ} \times 100\%$	характеризує швидкість реалізації товарноматеріальних запасів підприємства
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$Kоб_{вк} = \frac{ЧД}{БК} \times 100\%$	ефективність використання власного капіталу підприємства
Коефіцієнт оборотності основних засобів	$\Phi B = \frac{ЧД}{ОЗ} \times 100\%$	ефективність використання основних засобів підприємства

Реалізація науково обґрунтованих компонентів організації економічного аналізу забезпечує високу функціональність аналізу відповідно до потреб користувачів [17, с.118].

Організації, що входять до складу економічного аналізу, визначаються сутністю цього поняття. Організація економічного аналізу базується на цілях і завданнях, поставлених керівництвом підприємства.

Фінансовий аналіз є складовою бізнес-аналізу і тому майже виключно використовує його методологію.

На сьогоднішній день серед економістів немає єдиної думки щодо класифікації аналітичних методів і прийомів» [34].

С. Ялецьких наголошує на загальній оцінці фінансового стану підприємства; аналіз фінансової стійкості; аналіз платоспроможності та

ліквідності; аналіз грошових потоків; аналіз ефективності використання капіталу; аналіз кредитоспроможності підприємства; оцінка продуктивного фінансового важеля; аналіз діяльності та інвестиційної привабливості компанії; прогнози фінансових результатів діяльності підприємства; аналіз фінансового стану неплатоспроможних підприємств та запобігання їх банкрутству; стратегічний аналіз фінансового ризику та шляхи його зниження [24, с.65].

Організація аналізу, різноманітні методи та прийоми обробки інформації досить докладно висвітлені в наукових джерелах.

Створення комплексу показників фінансового стану передбачає виділення відповідних груп фінансових показників, включення окремих показників до відповідної групи та визначення методики їх розрахунку та оцінки. Вибір методів, які будуть включені в цей комплекс, має здійснюватися кожною компанією індивідуально, виходячи з етапу життєвого циклу компанії, її стратегічних планів і тактичних цілей.

Таким чином, управління фінансовими ресурсами є досить багатофакторним процесом, який змінюється залежно від розміру компанії та галузі. Як правило, окрема компанія на певному етапі своєї діяльності керується найбільш прийнятним критерієм. Контроль за раціональною структурою фінансових ресурсів та ефективністю їх використання сприятиме підвищенню ефективності діяльності підприємства та підвищенню його конкурентоспроможності.

1.4. Нормативно-правове та інформаційне забезпечення відносин у сфері управління фінансовими ресурсами підприємств

Процес управління фінансовими ресурсами базується на використанні механізмів фінансового менеджменту, складовою яких є правове і нормативне забезпечення управлінських рішень. Через розробку системи законів та інших нормативних актів держава проводить відповідну фінансову політику і здійснює регулювання фінансово-господарської діяльності підприємств

економічними методами.

Правові основи фінансів окремих суб'єктів господарювання перш за все базуються на конституційних нормах. Конституція України є важливим джерелом фінансового права і віддзеркалює у концентрованому вигляді правовий простір, в якому здійснюється розвиток підприємництва в нашій країні. Конституцією України регламентується право громадян на здійснення будь-якого виду підприємницької діяльності, не забороненої законом. Водночас держава забезпечує розвиток конкуренції в підприємницькій діяльності, здійснює антимонопольне, кредитне, бюджетне та податкове регулювання, захищає права споживачів, контролює якість і безпеку продукції і всіх видів послуг та робіт, сприяє діяльності громадських організацій споживачів [34].

Конституція України формує правовий простір для розвитку вільного підприємництва в країні й водночас створює передумови для використання фінансового менеджменту як системи управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання в економіці ринкового типу.

Правовим забезпеченням фінансового менеджменту є чинні закони України, укази Президента, постанови Кабінету Міністрів України, накази та положення міністерств та відомств, установчі договори та статuti підприємств.

У систематизованому вигляді чинне правове забезпечення фінансового менеджменту та управління формуванням фінансових ресурсів вітчизняних підприємств представлено в табл. 1.3.

Господарський кодекс України встановлює відповідно до Конституції України правові основи господарської діяльності (господарювання), яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності. Згаданий вище кодекс має на меті забезпечити зростання ділової активності суб'єктів господарювання, розвиток підприємництва і на цій основі підвищення ефективності суспільного виробництва, його соціальну спрямованість відповідно до вимог Конституції України, утвердити суспільний господарський порядок в економічній системі України, сприяти гармонізації її з іншими економічними системами.

Таблиця 1.3

Нормативно-правове забезпечення відносин у сфері управління
фінансовими ресурсами підприємств [15; 23; 46]

Напрями правового забезпечення	Види нормативно-правових актів
Регулювання фінансових аспектів створення підприємств різних організаційно-правових форм	Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, ЗУ «Про власність», ЗУ «Про господарські товариства»
Регулювання порядку формування інформаційної бази управління фінансовими ресурсами підприємств	ЗУ «Про державну статистику», ЗУ «Про аудиторську діяльність»
Податкове регулювання	Податковий кодекс України, Митний кодекс України
Регулювання кредитних операцій	ЗУ «Про банки і банківську діяльність», Положення НБУ «Про кредитування»
Регулювання грошового обігу та форм розрахунків	ЗУ «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами», Інструкція НБУ «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті»
Регулювання інвестиційних операцій	ЗУ «Про інвестиційну діяльність», ЗУ «Про режим іноземного інвестування»
Валютне регулювання	ЗУ «Про зовнішньоекономічну діяльність»
Регулювання операцій страхування	ЗУ «Про страхування»
Регулювання порядку та форм санації, процедур банкрутства і ліквідації підприємств	Кодекс з питань банкрутства України

Господарський кодекс визначає основні засади господарювання в Україні і регулює господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання.

Правові засади фінансово-господарської діяльності підприємств, створених у формі акціонерних товариств, товариств з обмеженою і повною відповідальністю регламентує Закон України «Про господарські товариства». Цей закон визначає поняття і види господарських товариств, правила їх створення, діяльності, права та обов'язки учасників і засновників.

Фінансово-майнові відносини підприємств регламентуються нормами цивільного права, зафіксованими у Цивільному кодексі України і Законі

України «Про власність». Цей закон визначає об'єктів і суб'єктів права власності, порядок використання власником майна для здійснення підприємницької діяльності, а також визначає право приватної, колективної, державної та інтелектуальної власності [45].

Фінансові відносини підприємства зі своїми працівниками щодо оплати праці регламентуються Законом України «Про оплату праці». Закон визначає економічні, правові й організаційні засади оплати праці працівників, які перебувають у трудових відносинах з підприємством на підставі трудового договору.

Державне регулювання фінансових аспектів зовнішньоекономічної діяльності підприємств здійснюється відповідно до правових норм, закріплених у Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність». Цей закон вводить основні терміни і положення, визначає суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності в Україні, встановлює форми зовнішньоекономічних угод і договорів. У розрахунках із зарубіжними партнерами застосовуються контрактні ціни, що формуються відповідно до умов і цін світового ринку.

Особливості та сфера застосування Державного регулювання цін регламентуються Законом України «Про ціни і ціноутворення». Порядок використання іноземної валюти визначається валютним законодавством України [52].

Значним кроком в удосконаленні правового забезпечення фінансового менеджменту є проведена систематизації законодавства про підприємництво в Господарському кодексі України. У цілому, характеризуючи внесені зміни в чинне законодавство у сфері регулювання управління підприємницької діяльності в Україні, необхідно відзначити його значну стабілізацію, що сприятиме активізації ролі фінансових менеджерів в управлінні фінансовими процесами на підприємствах.

Отже, реформування національного законодавства безпосередньо пов'язане з вирішенням проблем організації фінансової діяльності підприємств, забезпеченням їх стійкості шляхом створення передумов для ефективного

застосування концепцій фінансового менеджменту при управлінні фінансовими процесами.

Одним із головних напрямків подальшого удосконалення законодавчої бази фінансового менеджменту є приведення у відповідність до швидкозмінюваних вимог ринкової економіки, ліквідація неоднозначності та суперечливості в деяких законодавчих актах, забезпечення ясності та простоти їх розуміння. Можна погодитися з думкою багатьох науковців, які вважають за необхідне систематизувати законодавство України про підприємництво у вигляді Зводу законів про підприємництво і включити до нього норми Концепції державної політики розвитку підприємництва, норми законодавства України про місцеве самоврядування, норми Цивільного кодексу України та Законів України «Про підприємства в Україні» та інших законодавчих актів, що регулюють діяльність суб'єктів підприємницької діяльності, державних органів і органів місцевого самоврядування у цій сфері.

Процес систематизації законодавства про підприємництво має здійснюватись на основі глибокого пізнання соціально-економічної сутності та закономірностей розвитку підприємництва, а також на засадах єдиного розуміння стратегії державної політики розвитку підприємництва в Україні й ринкового реформування господарського механізму. Саме такий підхід до формування законодавчої бази підприємницької діяльності сприятиме підвищенню ролі фінансових менеджерів в управлінні фінансовими процесами суб'єктів господарювання.

Формування, розвиток і управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання неможливе без інтенсивного обміну інформацією в реальному часі та швидкої реакції на потреби всього кола зацікавлених сторін. Потoki фінансових ресурсів завжди супроводжуються інформаційними потоками і не можуть існувати без них. Недостовірність інформаційного потоку стає джерелом невизначеності фінансового потоку. Тому ефективність управління фінансовими ресурсами безпосередньо залежить від характеру та часу перетворення вхідної та вихідної інформації [58, с.73].

Інформаційне забезпечення процесу управління фінансовими ресурсами – це сукупність інформаційних ресурсів і способів їх організації, необхідних та придатних для реалізації аналітичних процедур, які забезпечують фінансову сторону діяльності підприємства. Його основу становить інформаційна база, до складу якої входять 5 блоків.

Перший блок – це закони, постанови та інші нормативні акти, положення і документи, які, насамперед, визначають правову основу фінансових інститутів, ринку цінних паперів. Документи, представлені в цьому блоці, мають обов’язковий для виконання характер.

До другого блоку входять нормативні документи державних органів (Міністерства фінансів України, НБУ тощо), міжнародних організацій та інших фінансових інститутів, які містять вимоги, рекомендації та кількісні нормативи в сфері фінансів до учасників ринку. Не всі документи цього блоку є обов’язковими для виконання.

Третій блок включає в себе бухгалтерську звітність, що в умовах ринку є найбільш інформативним та надійним джерелом, яке характеризує майновий та фінансовий стан підприємства. Склад та структура звітності періодично змінюються.

Система підготовки і представлення статистичних даних у фінансовій сфері (четвертий блок) є виключно важливою для становлення та розвитку ринкових відносин. Цей розділ інформаційного забезпечення ще не набув належного розвитку в Україні, але, як свідчить досвід західних країн, саме він є найбільш вагомим для прийняття фінансових рішень. Зокрема, інформація цього блоку дуже важлива для юридичних і фізичних осіб, які безпосередньо зайняті операціями на ринку цінних паперів [74, с.50].

П’ятий блок (несистемні дані) включає в себе відомості, які або не мають безпосереднього відношення до інформації фінансового характеру, або виникають поза будь-якою інформаційною системою. До першого типу належать офіційна статистика загальнооекономічної спрямованості, дані аудиторських компаній тощо. До другого типу належать дані, надруковані в

різних засобах масової інформації, неофіційні дані тощо.

За аналітичними можливостями розглянуті джерела інформації поділяють на 2 групи [64, с.18]:

- джерела, які характеризують майновий та фінансовий стан підприємства;
- джерела, які характеризують зовнішнє середовище, передусім, ринок цінних паперів.

Основу першої групи складає бухгалтерська звітність, основу другої групи – статистична та фінансова інформація.

За характером, сферами виникнення, призначенням та формами закріплення (фіксації) інформацію, що використовується в управлінні, поділяють на три великих класи.

До першого відносять науково-технічну інформацію. Джерелом її виникнення є результати наукових досліджень вчених та фахівців у різноманітних галузях діяльності. Ці відомості містяться в науково-технічній літературі, патентах, проектно-конструкторській та технологічній документації.

До другого класу належить власне управлінська інформація, що виникає безпосередньо в процесі управління. Це планова, нормативна та інша інформація, необхідна для організації управління підприємством чи організацією. Така інформація міститься в господарських договорах, заявках та замовленнях, різноманітних розпорядчих документах.

Третій клас містить обліково-статистичну інформацію. Її джерело – результати діяльності адміністративно-господарських одиниць. Вона створюється як узагальнення даних про факти та явища, що сталися, відбуваються або можуть відбутися. Фіксується ця інформація у спеціально створених документах (формах), має періодичний характер. Обліково-статистична інформація призначена для використання як вихідна для прийняття рішень, оскільки на її основі формується уявлення про фактичний стан виробничо-господарських та соціально-економічних процесів, про досягнуті темпи розвитку галузей діяльності, зростання прибутків та ін.

Серед інших класифікаційних ознак інформації можна виділити змістовну,

організаційну, функціональну, рівневу [75, с.227].

Відповідно до змістовної ознаки інформацію класифікують за об'єктами відображення (трудові, матеріальні ресурси, засоби виробництва, фінанси), галузями діяльності (торгівля, громадське харчування) та за типами відносин (економічні, соціальні, технічні).

За організаційною ознакою інформацію поділяють на систематизовану, тобто регламентовану за складом показників, адресами, періодичністю, строками передавання, формами подання, та несистематизовану.

Відповідно до функціональної ознаки розрізняють інформацію планову, координаційну, облікову, контрольну та ін.

Рівнева ознака дає змогу виділити спрямованість інформації: командна, що надходить від суб'єкта до об'єкта управління, та повідомна, яка надходить навпаки, а також горизонтальна, яка забезпечує інформаційний обмін між партнерами одного рангу.

Удосконаленню інформаційного забезпечення системи управління фінансами сприяють досягнення в області комп'ютеризації. Персональні ІТ-засоби вже широко застосовуються в інформаційних процесах як на самому підприємстві, так і між підприємством та зовнішнім середовищем. Комп'ютери значно підвищили обсяг інформації, скоротили час на її передачу і підвищили її якість. Сьогодні інформація перетворилась на один з основних ресурсів зростання продуктивності праці.

Висновки до розділу 1

За результатами проведеного дослідження теоретичних основ використання фінансових ресурсів підприємства можна зробити наступні висновки:

1. Визначено, що формування раціональної структури джерел фінансових ресурсів корпоративних структур для фінансування необхідного рівня витрат і забезпечення бажаного рівня доходів є одним із найважливіших завдань фінансів цих структур. Від обсягу виробництва та його ефективності залежить структура та обсяг фінансових ресурсів. Зв'язок між розміром фінансових ресурсів і обсягом виробництва є подвійним, оскільки основним регулюючим фактором розширення виробництва є розмір фінансових ресурсів і навпаки.

2. На основі узагальнення та критичного аналізу наукових підходів до класифікації фінансових ресурсів спільних підприємств в економічній літературі виявлено неоднозначність та певну фрагментарність підходів до визначення ключових критеріїв групування та структурування фінансових активів, які в на нашу думку, створює системну інформаційно-методичну базу для забезпечення ефективного процесу управління фінансовими ресурсами в корпоративних структурах.

3. Узагальнено, що процес управління фінансовими ресурсами підприємства, який включає взаємопов'язані етапи їх формування, розподілу, використання та відтворення, включає механізми формування власних та залучених коштів як основних джерел фінансування діяльності підприємства (довгострокове та короткострокове), фінансове забезпечення операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, спрямованої на отримання прибутку, виконання фінансових зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарських відносин, забезпечення соціально-економічного розвитку та підвищення ринкової вартості підприємств, що реалізує стратегічні і тактичні цілі підприємницької діяльності.

4. Обґрунтовано, що система управління фінансовими ресурсами – це

сукупність форм і методів, за допомогою яких здійснюється управління грошовим обігом і фінансовими ресурсами. Ця система буде вважатися ефективною тільки в тому випадку, якщо вона дозволяє не тільки раціонально використовувати наявні ресурси, але і систематично шукати можливості для подальшого розвитку компанії. При управлінні фінансовими ресурсами підприємства необхідний системний підхід, який підпорядкований загальній меті розвитку підприємства та визначає доцільність управлінського рішення виходячи з ситуації, що складається під впливом середовища всередині та поза підприємством.

5. Доведено, що управління фінансовими ресурсами є досить багатофакторним процесом, який змінюється залежно від розміру компанії та галузі. Як правило, окрема компанія на певному етапі своєї діяльності керується найбільш прийнятним критерієм. Контроль за раціональною структурою фінансових ресурсів та ефективністю їх використання сприятиме підвищенню ефективності діяльності підприємства та підвищенню його конкурентоспроможності.

6. Встановлено, що процес управління фінансовими ресурсами базується на використанні механізмів фінансового менеджменту, складовою частиною яких є нормативно-правове забезпечення прийняття управлінських рішень. Розробляючи систему законів та інших нормативних актів, держава здійснює відповідну фінансову політику, економічними методами регулює фінансово-господарську діяльність підприємств.

7. Виявлено, що формування, розвиток та управління фінансовими ресурсами підприємств неможливі без інтенсивного обміну інформацією в режимі реального часу та оперативного реагування на потреби всіх зацікавлених сторін. Потoki фінансових ресурсів завжди супроводжують інформаційні потоки і не можуть існувати без них. Ненадійність інформаційного потоку стає джерелом невизначеності фінансового потоку.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПРАТ «КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ МІСЬКМОЛОКОЗАВОД»

2.1. Організаційно-управлінський аналіз діяльності підприємства

Приватне акціонерне товариство «Кременчуцький міськмолкозавод» (далі ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод») належить до підприємств молокопереробної галузі України. ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» - завод з переробки молока, розташований у Кременчуці. З 2015 року увійшов до складу компанії Danone [56].

Організаційно-правова характеристика підприємства ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» представлена у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Організаційно-правова характеристика підприємства ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод»

Ознака	Характеристика
Повне найменування юридичної особи	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ МІСЬКМОЛОКОЗАВОД
Скорочена назва	ПРАТ «ДАНОН КРЕМЕЗ»
Статус юридичної особи	Не перебуває в процесі припинення
Код ЄДРПОУ	00446782
Дата реєстрації	30.11.1995 р.
Уповноважені особи	Гайдукова Олена Анатоліївна Жигалов Борис Миколайович
Розмір статутного капіталу	13 041 250,00 грн.
Організаційно-правова форма	Акціонерне товариство
Форма власності	Недержавна власність
Види діяльності	Основний: 10.51 Перероблення молока, виробництво масла та сиру Інші: 46.39 Неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля

Продовження таблиці 2.1

	47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами
	Україна, 39600, Полтавська область, місто Кременчук, вулиця Лікаря О. Богаєвського, будинок 14/69

Отже, підприємство ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» зареєстроване 30.11.1995 р. за юридичною адресою: Україна, 39600, Полтавська область, місто Кременчук, вулиця Лікаря О. Богаєвського, будинок 14/69. Керівником організації є Гайдукова Олена Анатоліївна. Розмір статутного капіталу складає 13 041 250,00 грн. На момент останнього оновлення даних 09.10.2023 р. стан організації - не перебуває в процесі припинення [56].

Історія створення та функціонування підприємства ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» представлена у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Історія створення та функціонування підприємства ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод», як суб'єкта господарювання

Період	Характеристика розвитку
1929 р.	заснування та початок роботи молокозаводу у Кременчуці потужністю 600 тонн на рік.
1958–1965 рр.	проведення повномасштабної реконструкції, потужність підприємства збільшено до 20 000 тонн на рік
1986 р.	реконструкція з будівництвом нових виробничих корпусів і котельної, збільшення потужності до 180 тис. тонн на рік. Випуск цілномолочної продукції, морозива, сухого молока, масла, сирів
1999 р.	модернізація цеху з виробництва сухого молока із встановленням газового калорифера
2000–2002 рр.	реконструкція цеху морозива із встановленням ліній «Rollo», «Catta-27»
2004 р.	вперше в Україні розпочато випуск молока у ПЕТ-пляшці
2005 р.	запущено нове обладнання з виробництва глазурованих сирків
2006 р.	запуск нової високопродуктивної лінії з розливу молочних продуктів у ПЕТ-пляшки
2007 р.	початок робіт з реконструкції підприємства по збільшенню потужності до 280 000 тонн на рік
2010 р.	початок інтеграції компанії «Юнімілк» з Компанією «Данон»
2011 р.	«Данон-Юнімілк» - об'єднана компанія відновлює роботу з реконструкції в рамках першого пускового комплексу (зведення нової аміаочно-компресорної і трансформаційної підстанції, реконструкція котельної і складу готової продукції)
2021 р.	50 000 т/рік - фактична потужність виробництва молока, масла та кисломолочної продукції. Завод має 30 найменувань продукції у виробничій лінійці

«Danone Україна» - одна з перших міжнародних компаній, яка більш 15-ти років тому прийшла на ринок України. Кременчуцький міськмолкозавод «Danone Україна» знаходиться в Кременчузі. На виробництві «Danone Україна» встановлено центральні каркасно-панельні кондиціонери виробництва ССК ТМ для здійснення всіх процесів обробки повітря: фільтрація, охолодження, нагрівання, зволоження, регенерації і рекуперації тепла і холоду і ін.

Основними видами діяльності ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» є [56]:

- переробка молока, виробництво масла та сиру;
- неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами;
- неспеціалізована оптова торгівля.

Основними видами продукції, що виробляється є: сир повножирний, продукти на основі незбираного молока, продукти на основі знежиреного молока та ін.

Молочна промисловість входить до переліку основних галузей харчової промисловості України. ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» спеціалізується виключно на виробництві молочної продукції. У 2011 році молокозавод було переобладнано, що дозволило переробляти близько 300 тонн молока на добу. Це призвело до позитивного результату діяльності фабрики та суттєво вплинуло на розширення асортименту продукції, налагодження співпраці з постачальниками сировини та відновлення ринків збуту.

ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» пройшов сертифікацію виробничих потужностей на відповідність вимогам системи управління безпекою та отримав сертифікат «Стандарт ISO 22000:2005». Це підтверджує, що всі виробничі потужності заводу повністю відповідають міжнародним стандартам і є повністю безпечними для працівників і для виробництва високоякісної молочної продукції.

ПрАТ «Кременчуцький міськмолочний комбінат» запровадив інноваційну німецьку технологію очищення молока з низькою температурою пастеризації –

Fresh Milk Technology [56].

За формою власності ПрАТ «Кременчуцький міськмолочний комбінат» зареєстровано як приватне акціонерне товариство, що має форму колективної власності. Він дає право наймати працівників. Спільними зусиллями керівництво компанії може приймати об'єктивні рішення та застосовувати нові ідеї та технології у виробництві.

Важливу роль в ефективному функціонуванні компанії відіграє організаційна структура управління. Організаційна структура ПрАТ «Кременчуцький міськмолочний комбінат» наведена на рис. 2.1.

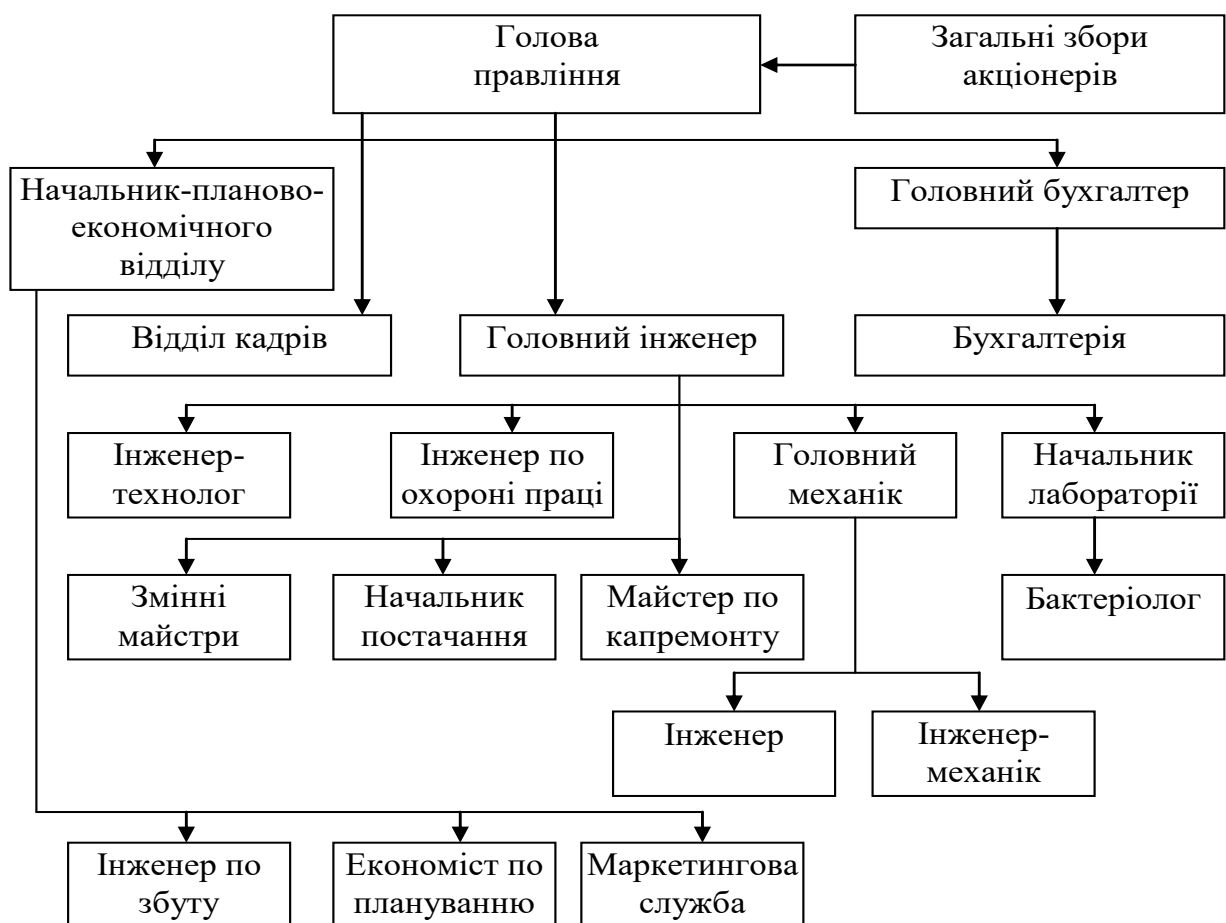

Рис. 2.1. Організаційна структура управління ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод»

Слід зазначити, що на ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» переважає демократичний стиль управління, тобто керівник сам розподіляє роботу між працівниками, а сам, у свою чергу, переважно вирішує важливі питання

діяльності організації [4].

Рада акціонерів є вищим органом управління ПрАТ «Кременчуцький міськмолочний комбінат». До обов'язків входить обрання та затвердження складу наглядової ради, ревізійної комісії та ради директорів. Завданням наглядового органу є контроль за діяльністю органу та визначення його організаційної структури. Ревізійна комісія, в свою чергу, здійснює контроль за фінансовою діяльністю товариства та здійснює контроль за правильністю і законністю укладення договору та дотриманням статуту. Правління організовує виконання рішень зборів.

Голова правління очолює ПрАТ «Кременчуцький міськмолочний комбінат», йому підпорядковані всі функціональні керівники. Генеральний директор спочатку відповідає за діяльність компанії і правильне виконання необхідних рішень керуючих директорів. Кожен функціональний менеджер повинен виконувати свої конкретні завдання. Вони повинні координувати всі процеси прийняття рішень з постраждалими працівниками, проводити оперативну роботу, ухвалювати рішення та звітувати перед президентом.

Керівництво технічними аспектами виробничо-господарської діяльності підприємства повинен здійснювати головний інженер. Відповідає за процес організації та контролю роботи технологічного обладнання, а також несе персональну відповідальність за технічне обслуговування діючого обладнання.

Начальник планово-економічного відділу повністю визначає та контролює процеси збуту та маркетингову діяльність. Начальник відділу кадрів опікується процесами найму нових співробітників, а також процесом звільнення та просування посад на новий рівень.

Головний бухгалтер зобов'язаний вести бухгалтерський облік підприємства, проводити економічний аналіз стану підприємства та складати квартальну статистичну звітність.

На підприємстві впроваджена та сертифікована система управління якістю, що підтверджено сертифікатом ДСТУ ISO 9001. Це офіційний документ, який підтверджує, що компанія працює відповідно до вимог міжнародного

стандарту [56].

Далі слід розглянути організаційно-правову структуру ПрАТ «Кременчуцький міськмолочний комбінат» з метою більш детального визначення сильних і слабких сторін підприємства (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Організаційно-правова структура підприємства ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод»

Характеристика		Сильні сторони	Слабкі сторони
Форма власності	Приватне акціонерне товариство	+ обмежена відповідальність акціонерів + вільна передача часток власності у вигляді акцій + залучення значних сум капіталу	Форма власності
Стиль керівництва	Демократичний стиль керівництва	+ колективізм + заохочення ініціативи і творчості + гармонійний розвиток персоналу	Стиль керівництва
Система менеджменту	Система менеджменту якості та безпеки	+ стандарти ISO, як маркетинговий інструмент дозволяють підприємству встановлювати вищі ціни, ніж несертифікований конкурент + дає потенціал для виходу на міжнародний ринок	Система менеджменту

Отже, можна зробити висновок, що за формою власності ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» є приватним акціонерним товариством, перевагами якого є обмежена відповідальність акціонерів, безоплатна передача часток власності у формі акцій., а також залучення величезного капіталу. До недоліків можна віднести подвійне оподаткування, можливий конфлікт інтересів між власниками та менеджерами, а також складність збереження комерційної таємниці. Слід також зазначити, що ПрАТ «Кременчуцький міськмолочний комбінат» переважає демократичний стиль управління, тобто керівник розподіляє відповідальність і роботу між підлеглими, делегуючи їм

відносно високий або природний рівень свободи та влади. Також важливою особливістю є наявність системи управління якістю та безпекою, що дозволить компанії в майбутньому вийти на міжнародний ринок.

2.2. Діагностика фінансово-економічного стану підприємства

Фінансово-економічний стан – це найважливіша характеристика економічної діяльності підприємства ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод», вона визначає конкурентоспроможність, потенціал у діловому співробітництві, оцінює, у якій мірі гарантовані економічні інтереси самого підприємства та його партнерів у фінансовому та виробничому відношенні. Уміння здійснювати ефективне управління фінансово-економічним станом підприємства ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод», у тому числі й у плані перспектив його розвитку, залежить не лише від мети його проведення, а й від доцільності використання того чи іншого методу оцінки фінансового стану підприємства, його адаптації до сучасних значень і цілей розвитку, а також вимог, висунутих з боку зовнішніх суб'єктів господарювання, інвестиційного і податкового середовища.

Діагностика фінансово-економічного стану ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» - це частина загального аналізу господарської діяльності підприємства, який складається з двох взаємозв'язаних розділів: фінансового та управлінського аналізу. Розподіл аналізу на фінансовий та управлінський зумовлений розподілом системи бухгалтерського обліку, яка склалася на практиці, на фінансовий та управлінський облік. Це ж породжує поділ аналізу на зовнішній та внутрішній. Такий поділ аналізу для самого підприємства ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» є декілька умовним, тому що внутрішній аналіз може розглядатися як продовження зовнішнього аналізу і навпаки. В інтересах справи обидва види аналізу доповнюють один одного основною інформацією.

Динаміка формування основних економічних показників діяльності ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» представлена у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Основні економічні показники діяльності ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод»

Показники	Роки			2022 р. до 2020 р.	
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	+, –	%
Чистий дохід, тис. грн.	1329728	1234924	1498917	169189	12,72
Валовий прибуток, тис. грн.	272511	108009	263138	-9373	-3,44
Чистий прибуток, тис. грн.	113206	5886	156159	42953	37,94
Середньорічна вартість активів, тис. грн.	850861,5	774509,5	857161,5	6300,0	0,74
Середньорічна вартість необоротних активів, тис. грн.	467869,0	512488,5	584634,0	116765,0	24,96
Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	382992,5	262021,0	272527,5	-110465,0	-28,84
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	331	307	341	10	3,02
Фондовіддача, грн.	2,84	2,41	2,56	-0,28	-9,79
Фондомісткість	0,03	0,03	0,05	0,02	52,08
Фондоозброєність, тис. грн /ос.	1413,50	1669,34	1714,47	300,97	21,29
Продуктивність праці, тис. грн. /ос.	4017,31	4022,55	4395,65	378,35	9,42
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	3,47	4,71	5,50	2,03	58,41

За результатами проведеної діагностики визначено, що чистий дохід від реалізації продукції підприємства у 2022 р. становив 1498917 тис.грн., що на 169189 тис.грн., або на 12,72 % більше, ніж у 2020 р. Водночас, значення валового фінансового результату підприємства зафіксовано на рівні 263138 тис.грн., що на 9373 тис.грн., або на 3,44 % менше, ніж у 2020 р. Також, показник чистого прибутку ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» значно підвищився, а саме на 42953 тис.грн., або на 37,94 %, що у 2022 р. становило 156159 тис.грн.

Можна стверджувати, що середньорічна вартість активів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» у 2022 р. зросла на 6300 тис.грн., або лише на 0,74 %, що становило 857161,5 тис.грн. Також потрібно відмітити, що в структурі активів найвищу частку займали необоротні активи, середньорічна вартість яких сягала рівня 584634,0 тис.грн., що на 116765 тис.грн., або на

24,96 % більше, ніж у 2020 р. Середньорічна вартість оборотних активів, навпаки, скоротилась на 110465 тис.грн., або на 28,84 %, що становило 272527,5 тис.грн.

Протягом 2020-2022 рр. відбулося збільшення середньооблікової чисельності працівників ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» на 10 осіб, або на 3,02 %. На кінець 2022 р. на підприємстві ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» працювало 341 осіб. Враховуючи зростання чисельності персоналу компанії, слід відмітити позитивну тенденцію до підвищення продуктивності праці на 378,35 тис.грн., або на 9,42 %, що у 2022 р. становило 4395,65 тис.грн.

Показник фондівддачі відображає раціональність використання основних активів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод». Аналіз засвідчив, що у 2022 р. відбулося скорочення значення фондівддачі, а саме на 0,28 грн., або на 9,79 %, що становило лише 2,56 грн.

Майновий стан підприємства ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» характеризується використанням засобів (активів) і джерелами їх формування (пасивів). Джерелом інформації для оцінки майнового стану є баланс підприємства. В процесі аналізу активу й пасиву балансу визначаються показники структури, динаміки балансу, структурної динаміки балансу, а саме:

- абсолютні величини по статтям активу і пасиву балансу на початок і кінець періоду та зміни абсолютних величин;
- питома вага окремих статей у валюті балансу на початок і кінець періоду та зміни у питомій вазі.

Розраховані показники порівнюються із аналогічними за попередні звітні періоди, на основі чого робляться висновки про динаміку показників. Аналіз статей активу й пасиву балансу дозволяє відповісти на питання, за рахунок яких джерел мав місце приріст нових засобів і напрямки їх вкладення, позитивні і негативні тенденції таких змін.

Для загальної оцінки динаміки фінансового стану підприємства ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» необхідно виконати групування

статей балансу по окремим групам за відзнакою ліквідності (статті активу) і строчності зобов'язань (статті пасиву). Використовуючи горизонтальний і вертикальний аналіз, здійснюється аналіз активу і пасиву балансу. Зіставляючи структуру змін в активі і пасиві, можна зробити висновки по те, через які джерела в основному було надходження нових засобів і в які активи ці нові засоби в основному вкладені.

Характеристика майна підприємства ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» та джерел його формування за балансом представлена у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Характеристика майна підприємства ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» та джерел його формування за балансом

Показники	2020 р.		2021 р.		2022 р.		2022 р. до 2020 р.		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+, –	%	п.с.
Активи									
1. Необоротні активи:	475986	62,82	548991	69,38	620277	67,20	144291	30,31	4,38
в т.ч. основні засоби	426796	56,33	478716	60,50	480644	52,07	53848	12,62	-4,25
2. Оборотні активи	281717	37,18	242325	30,62	302730	32,80	21013	7,46	-4,38
в т.ч. запаси	39599	5,23	58365	7,38	59057	6,40	19458	49,14	1,17
дебіторська заборгованість	235914	31,14	162483	20,53	231717	25,10	-4197	-1,78	-6,03
грошові кошти	2845	0,38	6702	0,85	9737	1,05	6892	242,25	0,68
Пасиви									
1. Власний капітал	352629	46,54	357197	45,14	503355	54,53	150726	42,74	8,00
в т.ч. зареєстрований капітал	13041	1,72	13041	1,65	13041	1,41	0	0,00	-0,31
Нерозподілений прибуток	330336	43,60	334904	42,32	481062	52,12	150726	45,63	8,52
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	148	0,02	94	0,01	0	0,00	-148	-100,00	-0,02
3. Поточні зобов'язання і забезпечення	404926	53,44	434025	54,85	419652	45,47	14726	3,64	-7,98
Баланс	757703	100,00	791316	100,00	923007	100,00	165304	21,82	x

Аналіз показав, що в цілому вартість майна ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» у 2022 р. мала значення 923007 тис.грн., що на 165304 тис.грн., або на 21,82 % більше, ніж у 2020 р. В складі активів підприємства виділяються необоротні активи в сумі 620277 тис.грн. (67,20 % в структурі активів), що на 144291 тис.грн., або на 30,31 % більше, ніж у 2020 р. Також, оборотні активи компанії становили 302730 тис.грн. (32,80 % в структурі активів), що на 21013 тис.грн., або на 7,46 % більше, ніж у 2020 р. Потрібно зазначити, що на підприємстві спостерігається високий рівень дебіторської заборгованості, практично 25,10 % структури активів у 2022 р., що виявляє неефективні відносини з контрагентами. У 2022 р. зафіксовано найбільше зростання запасів на 19458 тис.грн., або на 49,14 %, що становило 59057 тис.грн.

В процесі діагностики пасивів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» встановлено, що у 2022 р. власний капітал характеризувався найбільшою часткою, а саме 54,53 % в структурі зобов'язань компанії. Також, поточні зобов'язання і забезпечення становили 45,47 % структури пасивів. Вартість статутного капіталу ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» сягала 13041 тис.грн. протягом аналізованого періоду. ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» відзначалося значним обсягом нерозподіленого прибутку, а саме 481062 тис.грн. у 2022 р., що на 150726 тис.грн., або на 45,63 % більше, ніж у 2020 р.

Грамотна організація управління та контролю на підприємстві дозволить не тільки об'єктивно і своєчасно відобразити витрати і доходи, вести оперативний контроль за виконанням плану й дотримання кошторисів витрат, але й виявити резерви зниження собівартості продукції, визначити шляхи оптимізації доходів і витрат, що дасть можливість істотно покращити фінансові результати підприємства та підвищити його конкурентоспроможність. Зараз абсолютне значення фінансового результату до оподаткування (сальдо) вітчизняних підприємств має стійку тенденцію до зниження. Для підвищення ефективності управління прибутковістю підприємствам потрібно систематично

здійснювати аналіз фінансових результатів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод».

Доходи та витрати – економічні категорії, рівень яких визначає величину прибутку й рентабельності підприємства. Доходи та витрати визначають згідно з Н(С)БО та відображаються у Звіті про фінансові результати в момент їх виникнення, незалежно від часу надходження й сплати грошей.

Отже, прибуток (збиток) ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» – це умовний розрахунковий показник, а не реальні грошові кошти, які можна використовувати в операціях купівлі-продажу. Прибуток може відрізнятися від реальної величини грошових коштів на величину несплаченої дебіторської заборгованості, кредитів, амортизаційних нарахувань і т. ін. У зв'язку з цим у фінансовій звітності може бути завищена величина прибутку й, відповідно, оцінка рентабельності буде висока, але підприємство при цьому може відчувати гострий дефіцит грошових коштів. І навпаки, величина прибутку може бути незначною, а фінансовий стан – цілком стійким.

Механізм формування фінансових результатів діяльності підприємства ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» проаналізовано у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Механізм формування фінансових результатів діяльності підприємства ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод», тис.грн.

Показники	Роки			2022 р. до 2020 р.	
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	+, –	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1329728	1234924	1498917	169189	12,72
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1057217	1126915	1235779	178562	16,89
Валовий прибуток	272511	108009	263138	-9373	-3,44
Інші операційні доходи	3728	5432	8440	4712	126,39
Адміністративні витрати	12129	49499	39875	27746	228,76
Витрати на збут	38991	33290	40657	1666	4,27
Інші операційні витрати	27132	8800	15782	-11350	-41,83
Фінансовий результат від операційної діяльності	197987	21852	175264	-22723	-11,48
Фінансові витрати	86009	19705	4561	-81448	-94,70
Інші витрати	0	621	5563	5563	100,00

Продовження таблиці 2.6

Фінансовий результат до оподаткування	113145	7822	188862	75717	66,92
Чистий фінансовий результат	113206	5886	156159	42953	37,94

За результатами проведеного аналізу визначено, що у 2022 р. спостерігалось зростання обсягів господарської діяльності ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод», і відповідно, вартості чистого доходу від реалізації товарів на 169189 тис.грн., або на 12,72 %, що становило 1498917 тис.грн. Водночас, собівартість реалізованої продукції, відповідно, збільшилась на 178562 тис.грн, або на 16,89 %, що у 2022 р. становило 1235779 тис.грн. Компанія ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» відзначалась вагомим рівнем валової прибутковості в обсязі 263138 тис.грн., що на 9373 тис.грн., або на 3,44 % менше, ніж у 2020 р.

В складі витрат операційної діяльності компанії ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» вагоме значення мали адміністративні витрати та витрати на збут в сумі 39875 тис.грн. та 40657 тис.грн. відповідно. Інші операційні витрати підприємства скоротились на 11350 тис.грн., або на 41,83 %, що у 2022 р. становило 15782 тис.грн.

Аналіз показав, що ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» характеризувався достатньо високим значенням показника чистого фінансового результату у 2022 р., в сумі 156159 тис.грн., що на 42953 тис.грн., або на 37,94 % більше, ніж у 2020 р.

Сьогодні рівень розвитку економіки вимагає від суб'єктів господарювання дотримання певних правил для успішного функціонування в ринковому середовищі. За рахунок значного розширення прав підприємств у галузі фінансово-економічної діяльності значно зростає роль аналізу фінансового стану підприємств. Достовірна оцінка фінансового стану підприємства ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» дуже важлива для формування правильних висновків та прийняття адекватних рішень. Для отримання достовірної оцінки фінансового стану підприємства повинні прогнозувати ризики можливого банкрутства завчасно і намагатися уникати такого стану.

Динаміка показників оцінки фінансового стану підприємства
ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» представлена у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Динаміка показників оцінки фінансового стану підприємства

ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод»

Показники	Роки			2022 р. до 2020 р.	
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	+, –	%
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,70	0,56	0,72	0,03	3,69
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,01	0,02	0,02	0,02	230,24
Чистий оборотний капітал, тис.грн.	-123209	-191700	-116922	6287,0	-5,10
Коефіцієнт автономії	0,47	0,45	0,55	0,08	17,18
Коефіцієнт фінансової залежності	2,15	2,22	1,83	-0,32	-14,66
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,87	0,82	1,20	0,33	37,78
Коефіцієнт оборотності активів	1,56	1,59	1,75	0,19	11,90
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	4,49	3,48	3,48	-1,01	-22,45
Рентабельність господарської діяльності, %	9,96	0,64	14,18	4,21	x
Рентабельність власного капіталу, %	38,24	1,66	36,29	-1,95	x
Рентабельність продукції, %	19,98	2,08	13,87	-6,10	x

За результатами проведеної діагностики можна стверджувати, що ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» відзначалося достатньо стабільним станом фінансової стійкості. Загальні показники ліквідності відображали позитивний та вагомий рівень платоспроможності підприємства. Водночас, чистий оборотний капітал мав негативне значення протягом аналізованого періоду. Коефіцієнт автономії характеризувався значенням, що було вищим за критичне, що відображає незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування господарської діяльності. Водночас, можна стверджувати, що ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» здійснювало господарську діяльність з високою ефективністю, оскільки показники рентабельності господарської діяльності, рентабельності власного капіталу та рентабельності продукції у 2022 р. відзначались позитивним значенням. В цілому, ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» характеризується потужним внутрішнім потенціалом для успішного розвитку на ринку.

2.3. Оцінка ефективності формування та використання фінансових ресурсів на підприємстві

Аналіз фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолокозавод» повинен відображати інформацію про їх рух, структуру, динаміку та інші фактори, що впливають на їх формування та використання, а також дослідження впливу різних факторів на результати діяльності підприємства.

За досліджуваний період відбулося зростання фінансових ресурсів підприємства, що свідчить про розширення його фінансової міцності в умовах господарської діяльності (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Динаміка формування фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолокозавод»

Види фінансових ресурсів	2020 р.		2021 р.		2022 р.		2022 р. до 2020 р.		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+, –	%	п.с.
Всього пасивів, у т. ч.	757703	100,00	791316	100,00	923007	100,00	165304	21,82	0,00
Власні фінансові ресурси	352629	46,54	357197	45,14	503355	54,53	150726	42,74	8,00
Статутний капітал	13041	1,72	13041	1,65	13041	1,41	0	0,00	-0,31
Нерозподілений прибуток	405074	53,46	434119	54,86	419652	45,47	14578	3,60	-8,00
Поточні забезпечення	1378	0,18	1866	0,24	2283	0,25	905	65,67	0,07
Позикові фінансові ресурси	405074	53,46	434119	54,86	419652	45,47	14578	3,60	-8,00
Довгострокові зобов'язання	148	0,02	94	0,01	0	0,00	-148	-100,00	-0,02
Поточні зобов'язання	404926	53,44	434025	54,85	419652	45,47	14726	3,64	-7,98
Короткострокові кредити банку	190195	25,10	2500	0,32	0	0,00	-190195	-100,00	-25,10
Кредиторська заборгованість, у тому числі	213595	28,19	427417	54,01	399124	43,24	185529	86,86	15,05
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	203846	26,90	419578	53,02	399089	43,24	195243	95,78	16,33

Продовження таблиці 2.8

Кредиторська заборгованість за розрахунками:	9749	1,29	7839	0,99	35	0,00	-9714	-99,64	-1,28
- з бюджетом	5033	0,66	124	0,02	10061	1,09	5028	99,90	0,43
- з оплати праці	63	0,01	66	0,01	144	0,02	81	128,57	0,01
- за одержаними авансами	0	0,00	70	0,01	385	0,04	385	100,00	0,04
Інші поточні зобов'язання	0	0,00	9821	1,24	7690	0,83	7690	100,00	0,83

Структурний аналіз фінансових ресурсів підприємства вказує на те, що у їх складі станом на кінець 2022 р. переважали власні фінансові ресурси (54,5 %), значно меншу частку (45,5 %) становили позикові фінансові ресурси, а саме: довгострокові та поточні забезпечення та зобов'язання, які переважно склалися з кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

Спостерігається позитивна тенденція до збільшення власних фінансових ресурсів та відповідного зменшення частки залучених фінансових ресурсів. Так, відзначаємо збільшення власних фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» у 2022 р. порівняно з 2020 р. на 150726 тис.грн., або на 42,74 %.

Значну роль у складі внутрішніх джерел формування власних фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» відіграє прибуток у його розпорядженні – він становить основну частину власних фінансових ресурсів, забезпечуючи його зростання та, відповідно, збільшення обсягу ринкова вартість компанії. Зростання нерозподіленого прибутку свідчить про збільшення самофінансування для подальшого розвитку підприємства. Таке реінвестування в кінцевому підсумку збільшує фінансові ресурси компанії, а отже, і рівень участі в ній кожного учасника. Капіталізація (реінвестування) прибутку сприяла підвищенню фінансової стабільності та здешевленню коштів через необхідність сплати відносно високих процентних ставок для отримання альтернативних джерел фінансування.

Статутний капітал протягом досліджуваного періоду не змінювався і становив 13 041 тис. грн., що відповідає 1,4 % у валютній структурі балансу на

кінець 2022 р. При цьому частка статутного капіталу стабільно зменшується порівняно з попередніми періодами: з 1,7% у 2020 р. до 1,4 % у 2022 р. Отже, це єдине джерело поповнення власних фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» – нерозподілений прибуток.

Зменшення фінансових ресурсів відбулося виключно за рахунок позикового капіталу. Позикові кошти Компанії складаються в основному з короткострокових зобов'язань, більшість з яких є боргами. Тому довгострокові зобов'язання були виявлені лише у 2020–2022 рр., хоча їх частка була незначною. У період 2020-2021 рр. короткострокові зобов'язання компанії мали тенденцію до зростання (+29099 тис. грн. або +7,2%). На кінець 2022 р. поточні зобов'язання зросли на 14373 тис.грн., або 3,64 % і становить 45,5 % фінансових ресурсів підприємства. Короткострокові банківські кредити були виявлені лише у 2020 та 2021 рр. Їх частки становили 25,1% і 0,3% відповідно, що призвело до відповідного скорочення позикових фінансових ресурсів усієї компанії. Це дозволило підвищити фінансову незалежність компанії від зовнішніх кредиторів за рахунок зменшення зобов'язань компанії та збільшення її фінансових ресурсів.

Підприємство має дебіторські рахунки в банках, вартість яких суттєво зросла у 2022 р. порівняно з 2020 р. (+185529 тис. грн. або 43,2 % у структурі фінансових ресурсів). Слід зазначити, що ця заборгованість складається переважно з заборгованості за товари, роботи та послуги.

Більш детальне вивчення фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» відповідно до напрямків інвестування в активи підприємства дозволяє зробити висновки про їх ефективність (табл. 2.9).

Структуру майна можна оцінити як іммобільну: в компанії переважають основні засоби, частка яких на кінець 2022 р. становила 67,2%, а частка оборотних засобів – 32,8%. Станом на кінець 2022 р. основні засоби складають найбільшу частку довгострокових активів, а саме 52,1% вартості активів або 480644 тис. грн. Нематеріальні активи та інвестиції в нерухомість складають 2,0% та 1,1% відповідно.

Таблиця 2.9

Динаміка використання фінансових ресурсів у формуванні майна

ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод»

Види фінансових ресурсів	2020 р.		2021 р.		2022 р.		2022 р. до 2020 р.		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+, –	%	п.с.
Майно-всього	757703	100,00	791316	100,00	923007	100,00	165304	21,82	0,00
Необоротні активи, в т. ч.	475986	62,82	548991	69,38	620277	67,20	144291	30,31	4,38
Нематеріальні активи	2929	0,39	21636	2,73	18066	1,96	15137	516,80	1,57
Незавершені капітальні інвестиції	40139	5,30	42517	5,37	53505	5,80	13366	33,30	0,50
Основні засоби	426796	56,33	478716	60,50	480644	52,07	53848	12,62	-4,25
Інвестиційна нерухомість	0	0,00	0	0,00	10411	1,13	10411	100,00	1,13
Інші фінансові інвестиції	6122	0,81	6122	0,77	28587	3,10	22465	366,96	2,29
Оборотні активи, в т. ч.	281717	37,18	242325	30,62	302730	32,80	21013	7,46	-4,38
- оборотні виробничі фонди	37947	5,01	56705	7,17	56971	6,17	19024	50,13	1,16
- виробничі запаси	36255	4,78	42336	5,35	43764	4,74	7509	20,71	-0,04
- фонди обігу	243770	32,17	185620	23,46	245333	26,58	1563	0,64	-5,59
- готова продукція і товари	1652	0,22	1660	0,21	1660	0,18	8	0,48	-0,04
- поточна дебіторська заборгованість	235914	31,14	162483	20,53	231717	25,10	-4197	-1,78	-6,03
- грошові кошти і поточні фінансові інвестиції	2845	0,38	6702	0,85	9737	1,05	6892	242,25	0,68
- інші оборотні активи	3359	0,44	14775	1,87	2219	0,24	-1140	-33,94	-0,20

У структурі оборотних активів (їх частка протягом трьох років зменшилась з 37,2 % від валюти балансу в 2020 р. до 32,8 % на кінець 2022 р.) зміни відбулися переважно за рахунок зміни частки дебіторської заборгованості.

Враховуючи суттєве зростання високоліквідних активів – ліквідності та короткострокових фінансових вкладень – порівняно з попередніми роками (з 2845 тис. грн. у 2020 р. до 9737 тис. грн. у 2022 р.), їхня частка у загальній вартості майна підприємства поки що є досить низькою. суттєво. Однак

спостерігається тенденція до зростання (з 0,4% у 2020 р. до 1,1 % у 2022 р.). Частка торговельної дебіторської заборгованості компанії впала з 31,1% у 2020 р. та зросла до 25,1% на кінець 2022 р., що добре, оскільки продажі вивільнили значну суму готівки.

Передумовою утворення простроченої заборгованості дебіторів є перевищення темпів зростання загальної суми коштів, узгоджених у договорах із споживачами та покупцями, над інтенсивністю зростання чистої виручки від реалізації продукції. У цій компанії цей коефіцієнт становить від 145,3% до 121,4%, тому дебіторська заборгованість зростала швидше, ніж чистий дохід від реалізації продукції. Тому компанія не поважає ці відносини.

Отже, збільшення частки оборотних активів у майні ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» свідчить:

1) формування більш мобільної структури капіталу в залежності від специфіки діяльності компанії;

2) зменшилось вилучення частини оборотних коштів (25,1% загальних активів на кінець 2022 р. замість 31,1% на кінець 2020 р.) під споживче кредитування продуктів та заборгованість населення (неповернення ПДВ). Це свідчить про ефективну мобілізацію цієї частини оборотних активів у господарський оборот.

За допомогою табл. 2.10 проведено порівняння фінансових ресурсів за активами, згрупованими за ступенем зниження ліквідності, та короткострокових зобов'язань за зобов'язаннями, згрупованими за ступенем терміновості їх погашення.

Так, баланс ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» вважається ліквідним за умови виконання умов. [47, с.300]:

$$A1 \geq P1; A2 \geq P2; A3 \geq P3; A4 \leq P4 \quad (2.1)$$

Відповідно до табл. 2.10 можна констатувати, що перша нерівність не виконується і має протилежний знак порівняно з оптимальним варіантом, ліквідність балансу за цей період не є абсолютною.

Таблиця 2.10

Активи та пасиви ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод»
за рівнем ліквідності, тис. грн.

Гру- па	Активи за рівнем ліквідності	Роки			Гру- па	Зобов'язання за строковістю сплати	Роки			Надлишок (+) або нестача (-) платіжних засобів		
		2020	2021	2022			2020	2021	2022	2020	2021	2022
A1	Високоліквідні	2845	6702	9737	П1	Найбільш строкові	214731	431525	419652	-211886	-424823	-409915
A2	Середньо- ліквідні	239273	177258	233936	П2	Коротко- строкові	190195	2500	0	49078	174758	233936
A3	Низьколіквідні	39599	58365	59057	П3	Довгострокові	148	94	0	39451	58271	59057
A4	Важколіквідні	475986	548991	620277	П4	Постійні пасиви	352629	357197	503355	123357	191794	116922
	Разом	757703	791316	923007		Разом	757703	791316	923007	x	x	x

Виконання інших нерівностей свідчить про виконання підприємством умови фінансової стійкості, а саме: здатності погашати коротко- та довгострокові зобов'язання за рахунок середньоліквідних та, відповідно, низьколіквідних активів за період, що розглядається.

Невиконання четвертої нерівності свідчить про брак оборотних коштів (власних оборотних коштів), дефіцит яких на кінець 2022 р. зменшився майже на 40% порівняно з 2021 р.

Показниками ефективності використання фінансових ресурсів підприємства є, перш за все, показники збуту (комерційної діяльності). Необхідний мінімальний розмір коштів авансового фінансування, визначення потреби в додаткових джерелах фінансування, розмір витрат на утримання активів і матеріальних цінностей, а також сплата податків тісно пов'язані зі швидкістю обороту активів підприємства.

Динаміка показників оборотності фінансових ресурсів підприємства ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» наведено в табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Динаміка показників оборотності фінансових ресурсів підприємства

ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод»

Показники	Роки			2022 р. до 2020 р.	
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	+, –	%
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	1329728	1234924	1498917	169189	12,72
Середньорічна вартість фінансових ресурсів, тис. грн, у тому числі	850862	774510	857162	6300	0,74
- оборотного капіталу	382993	262021	272528	-110465	-28,84
Частка оборотного капіталу у загальній сумі капіталу	0,450	0,338	0,318	-0,132	-29,33
Однорічна виручка, тис. грн.	3693,7	3430,3	4163,7	470,0	12,72
Коефіцієнт оборотності фінансових ресурсів, об., у тому числі	1,563	1,594	1,749	0,186	11,90
- оборотного капіталу	3,472	4,713	5,500	2,028	58,41
Тривалість обороту фінансових ресурсів, дні, у тому числі	230,4	225,8	205,9	-24,5	-10,63
- оборотного капіталу	103,7	76,4	65,5	-38,2	-36,84

Показник оборотності фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» гарантує їх відшкодування (значення вище 1), що свідчить про раціональність структури фінансових ресурсів у даному періоді.

Причому, як видно з даних табл. 2.11, показник оборотності фінансових ресурсів є невисоким, що означатиме суттєве перевищення рівня продажів над фінансовими ресурсами та призведе до залучення додаткових (кредитних) коштів, що в свою чергу підірватиме позиції власників підприємства та погіршуватиме запропоновану кредиторам більшу можливість брати участь у формуванні фінансової політики компанії.

Зауважимо, що обертання фінансових ресурсів залежить від швидкості обертання основного й оборотного капіталу та його органічної структури: чим більша частка основного капіталу, який обертається повільно, тим менший коефіцієнт обертання і тим довше триває обертання фінансових ресурсів.

Методом ланцюгової підстановки розраховуємо, як змінилися ці показники внаслідок структури фінансових ресурсів та швидкості обороту

оборотних коштів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» (див. табл. 2.11).

Загальна зміна коефіцієнта оборотності фінансових ресурсів у 2022 р. становить:

$$\Delta \text{Коб}_{\text{ф.р.}} = 1,749 - 1,594 = 0,154 \text{ об.}$$

- у тому числі, за рахунок структури капіталу:

$$\Delta \text{Коб}_{\text{ф.р.}}^{\text{к}} = 0,318 \cdot 4,713 - 0,338 \cdot 4,713 = -0,096 \text{ об.}$$

- за рахунок швидкості обороту оборотного капіталу:

$$\Delta \text{Коб}_{\text{ф.р.}}^{\text{о.к}} = 0,318 \cdot 5,500 - 0,318 \cdot 4,713 = 0,250 \text{ об.}$$

Відповідно загальна тривалість обороту фінансових ресурсів скоротилась:

$$\text{Тоб}_{\text{ф.р.}} = 205,9 - 225,8 = -19,9 \text{ дн.}$$

- у тому числі, за рахунок зміни структури капіталу на:

$$\Delta \text{Тоб}_{\text{ф.р.}}^{\text{к}} = (76,4 / 0,318) - (76,4 / 0,338) = 14,46 \text{ дн.}$$

- за рахунок швидкості обороту оборотного капіталу тривалість обороту фінансових ресурсів скоротилася:

$$\Delta \text{Тоб}_{\text{ф.р.}}^{\text{о.к}} = (65,5 / 0,318) - (76,4 / 0,318) = -14,306 \text{ дн.}$$

Таким чином, можна відмітити, що оборотність фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» сповільнилась на 0,096 оборотності за рахунок зміни структури фінансових ресурсів, але прискорила на 0,250 оборотності за рахунок прискорення оборотності оборотних коштів. Загалом оборот фінансових ресурсів прискорився на 0,154 обороту. При цьому тривалість обороту фінансових ресурсів збільшено на 14,46 дня за рахунок зміни структури фінансових ресурсів та прискорено на 14306 днів за рахунок прискорення швидкості обороту оборотних коштів на 10,9 дня. Загалом тривалість обороту коштів уповільнилася на 0,15 дня, що несуттєво. Економічний збиток від уповільнення оборотності фінансових ресурсів виражається у відносній участі коштів в обороті, а також у зменшенні суми доходу та розміру прибутку ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод».

В рамках аналізу показників рентабельності фінансових ресурсів ми проводимо факторний аналіз зміни рівня показників, що дозволяє виявити сильні та слабкі сторони підприємства.

Зв'язок між показниками господарсько-фінансової діяльності підприємства відображається в рівняннях:

$$R_k = R_n \times K_{ob}_A \quad (2.2)$$

де R_k – рентабельність фінансових ресурсів, %; R_n – рентабельність продажу, %; K_{ob}_A – оборотність активів, разів.

Показники впливу факторів на рентабельність фінансових ресурсів (модель Дюпона) ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» за період 2020–2022 рр. вказані в табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Показники впливу факторів на рентабельність фінансових ресурсів
ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» за 2020–2022 рр.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення, (+,-)	
				2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
Рентабельність фінансових ресурсів, %	13,305	0,760	18,218	-12,545	17,458
Рентабельність власних фінансових ресурсів, %	38,242	1,658	36,293	-36,583	34,634
Рентабельність продажу, %	8,509	0,633	12,600	-7,875	11,966
Оборотність активів, раз	1,563	1,594	1,749	0,032	0,154
Коефіцієнт фінансової залежності	2,149	2,215	1,834	0,067	-0,382

Основними причинами зміни прибутковості фінансових ресурсів є:

– зміна рентабельності продажу. Під впливом цього чинника рентабельність фінансових ресурсів у 2021 р. зменшилася відповідно 2020 р.:

$$\Delta R_{Rnp} = (-7,875) \times 1,563 = -12,308 \%$$

та більшилася у 2022 р. відповідно 2021 р.:

$$\Delta R_{Rnp} = 11,966 \times 1,594 = 19,080 \%$$

– прискорення оборотності сукупних активів у 2021 р. відповідно 2020 р.:

$$\Delta R_{Kob} = 0,633 \times 0,032 = 0,020 \%$$

та у 2022 р. відповідно 2021 р.:

$$\Delta R_{Kob} = 12,600 \times 0,154 = 1,943 \%$$

Вплив факторів на рентабельність власних фінансових ресурсів:

– зміна (зменшення) рентабельності продажу:

$$\Delta R_{\text{Рпр}} = (-7,875) \times 1,563 \times 2,149 = -26,446 \%$$

та збільшення у 2022 р. відповідно 2021 р.:

$$\Delta R_{\text{Рпр}} = 11,966 \times 1,594 \times 2,215 = 42,269 \%$$

– зміна оборотності сукупних активів:

$$\Delta R_{\text{Коб}} = 0,633 \times 0,032 \times 2,149 = 0,043 \%$$

та у 2022 р. відповідно 2021 р.:

$$\Delta R_{\text{Коб}} = 12,600 \times 0,154 \times 2,215 = 4,305 \%$$

– зміна коефіцієнту фінансової залежності у 2021 р. відносно 2020 р.:

$$\Delta R_{\text{Кфз}} = 0,633 \times 1,594 \times 0,067 = 0,067 \%$$

та у 2022 р. відповідно 2021 р.:

$$\Delta R_{\text{Кфз}} = 12,600 \times 1,749 \times (-0,382) = -8,409 \%$$

За результатами аналізу, зниження рентабельності загальних фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» та його фінансових ресурсів у 2021 та 2022 рр. пов'язане зі зниженням рентабельності продажів. Збільшення рентабельності загальних фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» та власних фінансових ресурсів у 2021 та 2022 рр. призвело до прискорення оборотності загальних активів підприємства. Крім того, у 2021 р. зміна коефіцієнта фінансової залежності сприяла збільшенню власного капіталу, у 2022 р. цей фактор негативно вплинув на рентабельність власного капіталу, знизивши її на 8,4%.

Таким чином, ефективності використання загальних активів має сприяти повне використання підприємством резервів, підвищуючи тим самим рентабельність фінансових ресурсів за рахунок зростання прибутку (збільшення обсягу активів, зниження витрат тощо). Крім зазначених факторів, оптимізація структури фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» має сприяти підвищенню прибутковості його фінансових ресурсів.

Висновки до розділу 2

За результатами проведеної аналітичної оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства можна зробити наступні висновки:

1. Визначено, що приватне акціонерне товариство «Кременчуцький міськмолкозавод» належить до підприємств молокопереробної галузі України. ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» - завод з переробки молока, розташований у Кременчуці. З 2015 року увійшов до складу компанії Danone. Кременчуцький міськмолкозавод «Danone Україна» знаходиться в Кременчузі. На виробництві «Danone Україна» встановлено центральні каркасно-панельні кондиціонери виробництва ССК ТМ для здійснення всіх процесів обробки повітря: фільтрація, охолодження, нагрівання, зволоження, регенерації і рекуперації тепла і холоду і ін.

2. Встановлено, що ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» пройшов сертифікацію виробничих потужностей на відповідність вимогам системи менеджменту безпеки та отримав сертифікат стандарту ISO 22000:2005. Це підтверджує, що всі виробничі приміщення заводу повністю обладнані, відповідають міжнародним стандартам і є абсолютно безпечними для працівників, а також мають високу якість для виробництва молочної продукції. ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» запровадив інноваційну німецьку технологію очищення молока з низькою температурою пастеризації Fresh Milk Technology.

3. Визначено, що чистий дохід від реалізації продукції підприємства у 2022 р. становив 1498917 тис.грн., що на 169189 тис.грн., або на 12,72 % більше, ніж у 2020 р. Водночас, значення валового фінансового результату підприємства зафіксовано на рівні 263138 тис.грн., що на 9373 тис.грн., або на 3,44 % менше, ніж у 2020 р. Також, показник чистого прибутку ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» значно підвищився, а саме на 42953 тис.грн., або на 37,94 %, що у 2022 р. становило 156159 тис.грн.

4. Структурний аналіз фінансових ресурсів компанії показав, що у їх складі

наявному на кінець 2022 р. переважали власні фінансові ресурси (54,5 %), значно меншу питому вагу (45,5 %) становлять залучені фінансові ресурси, а саме: довгострокові та короткострокові гарантії та зобов'язання, які складаються переважно із заборгованості за товари, роботи та послуги. Спостерігається позитивна тенденція до збільшення власних фінансових ресурсів та відповідного зменшення частки залучених фінансових ресурсів.

5. Узагальнено, що у структурі оборотних активів (їх частка протягом трьох років зменшилась з 37,2 % від валюти балансу в 2020 р. до 32,8 % на кінець 2022 р.) зміни відбулися переважно за рахунок зміни частки дебіторської заборгованості. Враховуючи суттєве зростання високоліквідних активів – ліквідності та короткострокових фінансових вкладень – порівняно з попередніми роками (з 2845 тис. грн. у 2020 р. до 9737 тис. грн. у 2022 р.), їхня частка у загальній вартості майна підприємства поки що є досить низькою. суттєво. Однак спостерігається тенденція до зростання (з 0,4% у 2020 р. до 1,1 % у 2022 р.). Частка торговельної дебіторської заборгованості компанії впала з 31,1% у 2020 р. та зросла до 25,1% на кінець 2022 р., що добре, оскільки продажі вивільнили значну суму готівки.

6. Аналіз показав, що оборотність фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» уповільнилася на 0,096 обороту за рахунок зміни структури фінансових ресурсів, але прискорилося на 0,250 оборотності за рахунок прискорення оборотності оборотних коштів. Загалом оборот фінансових ресурсів прискорився на 0,154 обороту. При цьому тривалість обороту фінансових ресурсів збільшено на 14,46 дня за рахунок зміни структури фінансових ресурсів та прискорено на 14306 днів за рахунок прискорення швидкості обороту оборотних коштів на 10,9 дня.

7. Доведено, що ефективності використання сукупних активів має сприяти повне використання підприємством резервів з метою підвищення рентабельності фінансових ресурсів за рахунок зростання прибутку. Крім вищезазначених факторів, оптимізація структури фінансових ресурсів компанії має сприяти підвищенню прибутковості її фінансових ресурсів.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПРАТ «КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ МІСЬКМОЛОКОЗАВОД»

3.1. Впровадження рейтингової оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

Фінансовий стан підприємства - це здатність підприємства фінансувати свою діяльність. Він визначається певним складом елементів і характеризується фінансовими ресурсами, необхідними для нормального функціонування підприємства, доцільністю їх розміщення та ефективністю використання, фінансовими відносинами з іншими юридичними та фізичними особами, платоспроможністю та фінансовою стійкістю від [76, с.201].

На сьогодні не існує універсальної методики оцінки фінансового стану підприємства, яка б враховувала мету аналізу фінансових ресурсів, постійно мінливий склад ряду параметрів оцінки, який змінюється залежно від умов розвитку внутрішньої системи та зовнішніх. Економічне середовище, а також розмір, специфіка компанії в конкретній галузі та умови, в яких вона працює. Тому для вирішення низки цих завдань необхідно використовувати сучасні технології, які дозволяють підвищити ефективність фінансового аналізу за рахунок уніфікованого оціночного підходу на основі автоматизованих засобів обробки економічної інформації.

Одним із напрямків вирішення проблеми оцінки ефективності господарсько-фінансової діяльності є визначення та використання комплексних інтегральних показників ефективності, агрегування в їх складі відповідних субпоказників як елементів.

Враховуючи досвід вітчизняних і зарубіжних економістів, слід зазначити, що інтегральна бальна оцінка найбільш повно охоплює всю різноманітність показників фінансового стану, а отже, і ефективності використання фінансових

ресурсів, що відображається в оцінено ефективність використання фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод». Для розрахунку інтегральних показників ефективності використання фінансових ресурсів рекомендовано використовувати [66, с.90]:

- скорингові моделі,
- багатовимірний рейтинговий аналіз,
- мультиплікативний дискримінантний аналіз тощо.

Метод кредитної оцінки вперше запропонував американський економіст Д. Дюран на початку 1940-х років. Суть цієї методології полягає в класифікації компаній за ступенем ризику, що базується на фактичному рівні показників фінансової стійкості та оцінці кожного показника, виражених у балах на основі експертних оцінок.

Розрізняють шість класів компаній [77, с.387]:

1 клас – компанія з хорошим запасом фінансової стійкості, що дозволяє бути впевненим у поверненні позикових коштів;

2-й клас – компанії, які мають певний борговий ризик, але ще не вважаються ризиковими;

3 клас - проблемні компанії, в яких існує ризик втрати основних і оборотних коштів, але повне отримання відсотків сумнівне;

4 клас – компанії, в яких існує високий ризик неплатоспроможності навіть після здійснення заходів фінансової реструктуризації та в яких кредитори ризикують втратити свої проценти та суму кредиту;

5 клас - компанії з дуже високим рівнем ризику, практично неплатоспроможні;

6-й клас - компанії з найвищим ризиком.

Відповідно до цієї методики ефективність використання фінансових ресурсів підприємства оцінюється за допомогою шести коефіцієнтів.

У табл. 3.1 представлено групування підприємств за такими критеріями для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів.

Таблиця 3.1

Групування підприємств за критеріями оцінки показників
фінансової безпеки підприємства [49]

Показник	Границі класів згідно з критеріями (бал)					
	1-й клас	2-й клас	3-й клас	4-й клас	5-й клас	6-й клас
1.Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Більше 0,25-20	0,2-16	0,15-12	0,1-8	0,05-4	Менше 0,05-0
2.Коефіцієнт швидкої ліквідності	Більше 1,0-18	0,9-15	0,8-12	0,7-9	0,6-6	0,5-0
3.Коефіцієнт поточної ліквідності	Більше 2,0-16,5	(1,9-1,7) - (15-12)	(1,6-1,4) - (10,5-7,5)	(1,3-1,1) - (6-3)	1,0-1,5	Менше 1-0
4.Коефіцієнт фінансової незалежності	Більше 0,6-16	(0,59-0,54) - (15-12)	(0,53-0,43) - (11,4-7,4)	(0,42-0,41)- (6,8-1,8)	0,4-1	Менше 0,4-0
5.Коефіцієнт забезпеченості власними коштами	Більше 0,5-15	0,4-12	0,3-9	0,2-6	0,1-3	Менше 0,1-0
6.Коефіцієнт забезпеченості запасів власним капіталом	Більше 1,0-15	0,9-12	0,8-9	0,7-6	0,6-3	Менше 0,5-0
Мінімальне значення границі	100	85-64	63,9-56,9	41,6-28,3	18	0

Зміст національних методик визначення фінансового стану підприємств представлено в табл. 3.1, а на основі порівняння граничних значень (критичних і нормальних) з фактичними значеннями показників можна здійснити комплексну оцінку рівня фінансового стану підприємства.

Зазначені показники ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» за 2020–2022 рр. наведені в табл. 3.2.

Отже, згідно з табл. 3.2, ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» за фінансовою безпекою має показники, що відповідають діапазону між 5 і 6 класами, за якими підприємство має високий ризик і є практично неплатоспроможним. За всіма показниками ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» не має достатніх резервів фінансової стійкості.

Таблиця 3.2

Критерії оцінки показників фінансової безпеки ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» за 2020–2022 рр. у контексті забезпеченості фінансовими ресурсами

Показник	2020 р.		2021 р.		2022 р.	
	Фактичний рівень	Кількість балів	Фактичний рівень	Кількість балів	Фактичний рівень	Кількість балів
1.Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,007	5 кл. 0,05-4	0,015	3 кл. 0,15-12	0,023	2 кл. 0,2-16
2.Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,590	5 кл. 0,6-6	0,390	7 кл. 0,5-0	0,575	5 кл. 0,6-6
3.Коефіцієнт поточної ліквідності	0,696	6 кл. 1,0-1,5	0,558	6 кл. 1,0-1,5	0,721	6 кл. 1,0-1,5
4.Коефіцієнт фінансової незалежності	0,465	5 кл. 0,4-1	0,451	5 кл. 0,4-1	0,545	6 кл. 0,4-0
5.Коефіцієнт забезпеченості власними коштами	-0,438	6 кл. 0	-0,791	6 кл. 0	-0,386	6 кл. 0
6.Коефіцієнт забезпеченості запасів власним капіталом	-3,115	6 кл. 0	-3,286	6 кл. 0	-1,980	6 кл. 0
Мінімальне значення границі	x	2,05	x	1,65	x	2,20

Враховуючи досвід вітчизняних та зарубіжних економістів, слід зазначити, що комплексна оцінка фінансової стійкості більш комплексно охоплює всю різноманітність показників фінансової стійкості, що має велике значення для оцінки ризику неплатоспроможності.

Розглянемо просту скорингову модель із трьома балансовими показниками, запропоновану Г. В. Савицькою (табл. 3.3), яка дає змогу розподілити підприємства за класами [67, с. 224]:

I клас - компанії з хорошим запасом фінансової стійкості, що дозволяє гарантовано повернути позикові кошти;

II клас - компанії, які мають певний борговий ризик, але ще не вважаються ризиковими;

III клас – проблемні підприємства;

IV клас – компанії з високим ризиком неплатоспроможності навіть після

вжиття заходів фінансової реструктуризації. Кредитори ризикують втратити кошти та відсотки;

V клас - компанії з підвищеним ризиком, практично неплатоспроможні.

Таблиця 3.3

Критерії поділу підприємств на класи за рівнем платоспроможності [49]

Показник	Границі класів згідно з критеріями (бал)				
	1-й клас	2-й клас	3-й клас	4-й клас	5-й клас
Рентабельність фінансових ресурсів, %	30 % і більше (50 балів)	Від 29,9 до 20 % (від 49,9 до 35 балів)	Від 19,9 до 10 % (від 34,9 до 20 балів)	Від 9,9 до 1 % (від 19,9 до 5 балів)	Менше 1 % (0 балів)
Коефіцієнт поточної ліквідності	2,0 і більше (30 балів)	Від 1,99 до 1,7 (від 29,9 до 20 балів)	Від 1,69 до 1,4 (від 19,9 до 10 балів)	Від 1,39 до 1,1 (від 9,9 до 1 бала)	1 і нижче (0 балів)
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,7 і більше (20 балів)	Від 0,69 до 0,45 % (від 19,9 до 10 балів)	Від 0,44 до 0,3 (від 9,9 до 5 балів)	Від 0,29 до 0,20 % (від 5 до 1 бала)	Менше 0,2 (0 балів)
Межі класів	100 балів і більше	Від 99 до 65 балів	Від 64 до 35 балів	Від 34 до 6 балів	0 балів

За цими критеріями визначимо, до якого класу належить досліджуване підприємство ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Узагальнююча оцінка фінансової стабільності ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод»

Показник	2020 р.		2021 р.		2022 р.	
	Фактичний рівень	Кількість балів	Фактичний рівень	Кількість балів	Фактичний рівень	Кількість балів
Рентабельність фінансових ресурсів, %	13,30	3 кл 25 балів	0,76	5 кл 0 балів	18,22	3 кл 30 балів
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,696	5 кл 0 балів	0,558	5 кл 0 балів	0,721	5 кл 0 балів
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,465	2 кл 15 балів	0,451	2 кл 15 балів	0,545	2 кл 15 балів
Межі класів	x	40	x	15	x	45

Отже, ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» у 2022 році розраховуватиметься відповідно до ступеня фінансового ризику, розрахованого

за цією методологією відноситься до 3 класу, тому проблематичне. Крім того, її стан у 2021 році відповідав найвищому ризику, тобто компанія була практично неплатоспроможною.

Конкретну оцінку рівня фінансової безпеки досить ефективно можна зробити за допомогою графічного підходу. При використанні нормальні значення показників обмежують зону нормального рівня безпеки підприємства, критичні значення – зону критичного, критичний плюс-дельта рівень – передкризову зону [85, с. 76].

Метод рейтингової оцінки може бути використаний для визначення інтегрального показника ефективності використання фінансових ресурсів. Визначення класу (рівня) фінансової стійкості базується на граничних значеннях показників та їх оцінці. Якщо показник має значення вище норми, йому присвоюють I клас, нижче норми, але вище критичного класу II, нижче критичного класу III. Тому для визначення класу рівня безпеки обрано п'ять показників. Масштабна модель із виділеними показниками представлена в табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Шкала для оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства [49]

Найменування показника	I клас	II клас	III клас
1. Коефіцієнт автономії	більше 0,7	0,5-0,7	менше 0,5
2. Коефіцієнт оборотності запасів	більше 1	0,5-1	менше 0,5
3. Коефіцієнт рентабельності активів за чистим прибутком	більше 0,09	0,05-0,09	менше 0,05
4. Коефіцієнт фінансового ризику	менше 0,5	0,5-1	більше 1
5. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	більше 0,4	0,4-0,2	менше 0,4

Загальна оцінка рівня фінансової безпеки підприємства і, отже, ефективності використання фінансових ресурсів виражається в балах, що визначаються як добутки оцінки кожного показника за класами, а оцінка кожного показника визначається на основі про цілі дослідження та значущість показника для обраного напрямку дослідження

Проведено оцінку ефективності використання фінансових ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Визначення ефективності використання фінансових ресурсів

ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» за 2022 р. рейтинговим методом

Показник	Рейтинг показників, %	Фактичне значення показника	Клас	Бали
1. Коефіцієнт автономії	25	0,545	2	25
2. Коефіцієнт оборотності запасів	15	25,530	1	15
3. Коефіцієнт рентабельності активів за чистим прибутком	25	0,182	1	75
4. Коефіцієнт фінансового ризику	15	0,834	3	15
5. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	20	0,023	3	60
Разом	100	х	х	190

Розрахована сума балів за даними ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» склала 190, що відповідає I класу та дає змогу оцінити рівень показників фінансової безпеки, а отже ефективність використання фінансових ресурсів територій на етапі дослідження, тобто нижче норми, але вище критичного рівня.

Тому ефективність використання фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» є важливим показником його фінансового стану. Проведена комплексна оцінка фінансового стану свідчить про достатньо високий рівень. Відповідно, показники ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод», що вказують на їх різний рівень за різними критеріями, є основним фактором забезпечення фінансового стану досліджуваного підприємства.

Проведений аналіз емпіричних і теоретичних розробок щодо використання інтегральних методів в оцінці фінансової безпеки підприємства дозволяє зробити низку висновків. По-перше, за відсутності єдиного підходу до оцінки фінансового стану підприємства доцільно використовувати різні інструменти. Застосування кожного з розглянутих методів може носити лише допоміжний характер.

По-друге, існують реальні проблеми із застосуванням методів, запропонованих закордонними вченими, що пояснюється їх невідповідністю

умовам господарювання вітчизняних компаній.

По-третє, моделі фінансової діагностики вітчизняних авторів мають обмеження: не враховується специфіка сектору досліджуваних компаній; суб'єктивність у формуванні вибірки показників; відсутність достатньої інформації для розрахунку вагового коефіцієнта; недостатнє теоретичне та емпіричне обґрунтування критичних точок (чи зон) для окремих фінансових показників, що призводить до неточного встановлення нормативних значень фінансових показників; проблема достовірності інформації та проблеми, пов'язані з її вирішенням.

Незважаючи на виявлені недоліки, використання інтегрального критерію оцінки фінансової безпеки підприємства має широку сферу застосування і в отриманні інформації можуть бути зацікавлені керівники та власники, а також зовнішні користувачі. Основною внутрішньою потребою підприємства, яка задовольняється використанням інтегральних методів у рамках його фінансової діагностики, є постійний моніторинг економічних змін та впливу управлінських рішень на фінансові результати та фінансовий стан підприємства.

З цієї точки зору удосконалення та розвиток інтегральних методів є одним із перспективних напрямків методичного забезпечення оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства, що потребує значної уваги в рамках сучасних економічних досліджень.

Проведене дослідження дозволяє зробити наступні пропозиції щодо оцінки ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод»:

- удосконалення оцінки ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод», на нашу думку, має здійснюватися шляхом підбору відповідних фінансових коефіцієнтів та створення інтегрального зведеного показника, який використовуватиметься як підстава для подальшої оцінки ефективності використання фінансових ресурсів цього підприємства;

- для об'єктивної оцінки безпеки ПрАТ «Кременчуцький

міськмолкозавод» пропонується вимірювати ефективність використання фінансових ресурсів по відношенню до нормального значення зазначеного інтегрального показника та відстежувати динаміку його зміни;

- крім того, шкала оцінки ефективності використання фінансових ресурсів компаній базується на класифікації компаній за класами фінансової безпеки, що дає можливість визначити рейтинг цього класу для конкретної досліджуваної компанії;

- практичне застосування оцінки ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» дасть змогу не лише отримати об'єктивну інформацію про його фінансову стійкість, а й сформулювати конкретні орієнтири щодо заходів щодо її покращення.

Таким чином, з цієї точки зору вдосконалення та розвиток інтегральних методів є одним із перспективних напрямів методичного забезпечення оцінки фінансового стану та ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.

3.2. Резерви підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

Резервами підвищення прибутковості фінансових ресурсів є, перш за все, їх оптимізація. Вдале поєднання власних, залучених і залучених ресурсів у фінансово-господарській діяльності ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» призводить до фінансових результатів підприємства.

Аналіз економічної літератури показує, що існують три методологічні підходи до оптимізації структури капіталу (табл. 3.7).

Основні активи підприємств, у тому числі основні фонди, як правило, формуються за рахунок власного капіталу, а фінансування утримання оборотних активів здійснюється, як правило, за рахунок короткострокових кредитів банків та інших позикових ресурсів. Кожне джерело формування фінансових ресурсів має певні позитивні та негативні характеристики, які

зумовлюють різний вплив власних та позикових коштів на діяльність підприємства. [40, с.290].

Таблиця 3.7

Методичні підходи до оптимізації структури капіталу

Критерій оптимізації структури капіталу	Характеристика
Максимізація очікуваної фінансової прибутковості	Він заснований на використанні механізму левериджу (лівериджу) на різних умовах для залучення кредитних коштів
Мінімізація витрат	Базується на попередній оцінці вартості власного та позикового капіталу за різних умов залучення та на багатофакторних розрахунках середньозваженої вартості капіталу
Зведіть до мінімуму ступінь фінансових ризиків	Він заснований на диференційованому виборі джерел фінансування різних складових активів компанії

Власні фінансові ресурси підприємства характеризуються: простотою та швидкістю залучення; більша можливість отримання доходу; забезпечити фінансову стійкість розвитку компанії, тим самим знизивши ризик невдач; збереження повного керівництва та контролю з боку початкових засновників. При цьому можливість залучення власних фінансових ресурсів є обмеженою, оскільки залежить від фінансової діяльності засновників та ефективності діяльності за попередній період. Збільшення власних фінансових ресурсів, на відміну від позикових, уповільнює зростання рентабельності власних коштів, що є найбільш привабливим показником для підприємців. Отримання власних фінансових ресурсів передбачає більші витрати, ніж альтернативні зовнішні джерела [50, с.164].

На відміну від власних фінансових ресурсів, кредити характеризуються достатньо великими можливостями для отримання обсягів і значним позитивним впливом на збільшення активів і зростання ділової активності. Однак залучення коштів для отримання кредитів пов'язане з певними організаційними труднощами при оформленні кредитного договору, необхідністю згоди кредиторів і забезпечення у вигляді матеріальних цінностей або гарантій третіх осіб. Використання позикових коштів також знижує фінансову стійкість підприємства та підвищує ризик його неплатоспроможності

[10, с.52].

Водночас слід зазначити, що збільшення обсягу вкладених у виробництво оборотних активів призводить до збільшення масштабів виробництва та підвищення його рентабельності. Однак різниця між прибутковістю компанії та вартістю боргу може кардинально змінити прибутки компанії.

Основне завдання фінансово-господарської діяльності підприємства - отримання додаткового прибутку при залученні зовнішнього фінансування - реалізується різними методами. Одним із показників оцінки ефективності використання позикового капіталу є ефект фінансового важеля.

Отже, в нинішніх умовах ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» вигідно використовувати непогашені кредитні кошти, оскільки це збільшує обсяг його фінансових ресурсів.

Практична інтерпретація ефекту фінансового левериджу дозволяє встановити ряд основних правил використання кредиту для забезпечення прибутковості активів та їх зростання:

- якщо нова позика сприяє збільшенню левериджу, така позика є прибутковою, але призводить до збільшення коефіцієнта фінансового ризику;
- ризик кредитора відображається у величині різниці: чим вище різниця, тим менше ризик, чим менше різниця, тим вище ризик;
- якщо відсоткова ставка кредиту зростає, необхідно змінити коефіцієнт заборгованості або взяти додатковий кредит, щоб не змінювати кредитне плече.

Проте частка позикових коштів, що перевищує оптимальний рівень ($> 50\%$ при наявності – $45,5\%$), ускладнить фінансову діяльність підприємства, знизить ліквідність його балансу та підвищить фінансовий ризик. Тому має сенс визначити оптимальну структуру капіталу підприємства за критерієм мінімізації ризику [21, с.63].

Цей метод пов'язаний з вибором більш вигідних варіантів фінансування капіталу та умов залучення капіталу з метою мінімізації різних груп бізнес-ресурсів за допомогою таких підходів:

- 1) консервативний – використання власного капіталу та довгострокових

зобов'язань для формування довгострокових активів і половини змінної частини поточних активів;

2) агресивний – використання власного капіталу та довгострокових позикових коштів лише для фінансування довгострокових активів;

3) компромісний – фінансування основних фондів і постійної частини оборотних активів за рахунок власного капіталу та довгострокових зобов'язань.

Оскільки підприємство, що розглядається, займається виробництвом і має високу частку позикового капіталу, то з точки зору мінімізації ризиків оптимальним можна вважати поміркований (компромісний) підхід до фінансування активів підприємства, згідно з яким змінна частина оборотних активів фінансуються за рахунок короткострокового позикового капіталу, а постійна частина фінансується за рахунок оборотних коштів і основних засобів за рахунок власного капіталу та довгострокового капіталу.

Глибоке розуміння механізму формування джерел фінансових ресурсів вимагає аналітичного підходу до показників структури капіталу з точки зору ціни, яку підприємство має заплатити за його залучення та використання. Зазначена ціна виражається у виплаті дивідендів при формуванні статутного капіталу; у ринковій вартості майна, що входить до статутного капіталу товариства; у відсотках за умови користування кредитом банку. Прибуток також має свою ціну, адже без нього кошти на розвиток компанії довелося б залучати шляхом випуску акцій [31, с.155].

Оцінюючи та порівнюючи значення різних елементів капіталу, ви можете створити цільову структуру капіталу. Але цілі можуть змінюватися з часом. Однак компанія, яка має відповідну структуру капіталу, завжди прийматиме фінансові рішення, які відповідають цільовій структурі.

Якщо метою оптимізації структури капіталу компанії є мінімізація вартості капіталу (тобто витрат, пов'язаних із отриманням фінансових ресурсів), то з різних варіантів слід вибрати таку структуру капіталу, яка має вагу найменшої середньої вартості капіталу [21, с.62].

Водночас результати дослідження підтверджують, що неефективне

функціонування ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» зумовлене неправильно обраною та спроектованою структурою фінансових ресурсів, за якої спостерігається значний та зростаючий дефіцит власних фінансових ресурсів, який покривав початкові вартість залучених фінансових ресурсів, тобто боргів, які були основним джерелом фінансування діяльності даної компанії в період 2020-2022 рр.

З огляду на це, політика ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» щодо управління структурою фінансових ресурсів має бути спрямована на забезпечення та підтримання оптимальної структури капіталу з метою зниження загальних витрат на залучення капіталу та забезпечення гнучкості доступу підприємства до ринків капіталу.

При розробці фінансової політики ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» необхідно обрати таку структуру фінансових ресурсів, яка дозволяє при найменшій вартості капіталу збільшити їх ринкову вартість. Оптимальною структурою фінансових ресурсів є така, яка здатна мінімізувати середньозважену вартість капіталу при збереженні кредитоспроможності підприємства на рівні, який дозволяє залучати капітал на прийнятних умовах.

Отже, формування залучених фінансових ресурсів та ефективне управління ними має сприяти прискоренню руху фінансових і матеріальних ресурсів підприємства, скороченню термінів окупності інвестицій, розширенню масштабів і сфери діяльності, а отже, підвищенню його конкурентоспроможності та ринкової вартості. Проте в сучасних умовах динамічного зовнішнього середовища проявляються деякі негативні фактори, що обмежують можливості ефективного використання залучених ресурсів, зокрема, слабка активність потенційних інвесторів, відсутність доступу більшості компаній до довгострокового фінансування; низька платоспроможність підприємства та значна ймовірність ризику банкрутства через несвоєчасне погашення боргів; висока ціна залучених ресурсів тощо. Необхідність зменшення негативного впливу цих факторів на фінансову діяльність підприємства потребує формування адекватного та консолідованого

механізму залучення фінансових ресурсів, дотримання відповідних основних принципів, а також мобільність і маневреність їх використання.

Загальна рекомендація більшості вчених зводиться до того, що 100% позиковий капітал і виключно акціонерне фінансування є неоптимальними стратегіями управління, тому необхідно розраховувати структуру капіталу, яка враховує середньозважену вартість капіталу та величину левериджу. Крім того, фінансовими є оптимальні стійкість компанії та тривалість використання позикового капіталу [32, с.20].

Тому рішення про структуру фінансових ресурсів є частиною стратегії фінансування, яка повинна враховувати: ринкову позицію ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод», майбутні інвестиційні можливості, очікувані грошові потоки, дивідендну політику та потреби у фінансуванні.

Система управління фінансовими ресурсами ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» може вважатися дуже ефективною лише в тому випадку, якщо вона дозволяє не тільки раціонально використовувати наявні ресурси, але й активно і системно шукати можливості для подальшого розвитку підприємства.

За допомогою проведеного в попередньому розділі факторного аналізу рентабельності фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» визначено резерви їх збільшення в процесі прискорення оборотності активів та оптимізації структури нерухомого майна та фінансових ресурсів. Тому в сучасних умовах ми вважаємо наступні першочерговими заходи та поради, необхідні для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства (рис. 3.1).

Кожен із цих напрямків має свої інтереси, які, як правило, повинні збігатися між собою для стабілізації та підвищення ефективності діяльності компанії. Отже, ефективність використання фінансових ресурсів характеризується показниками оборотності активів і рентабельності підприємства.

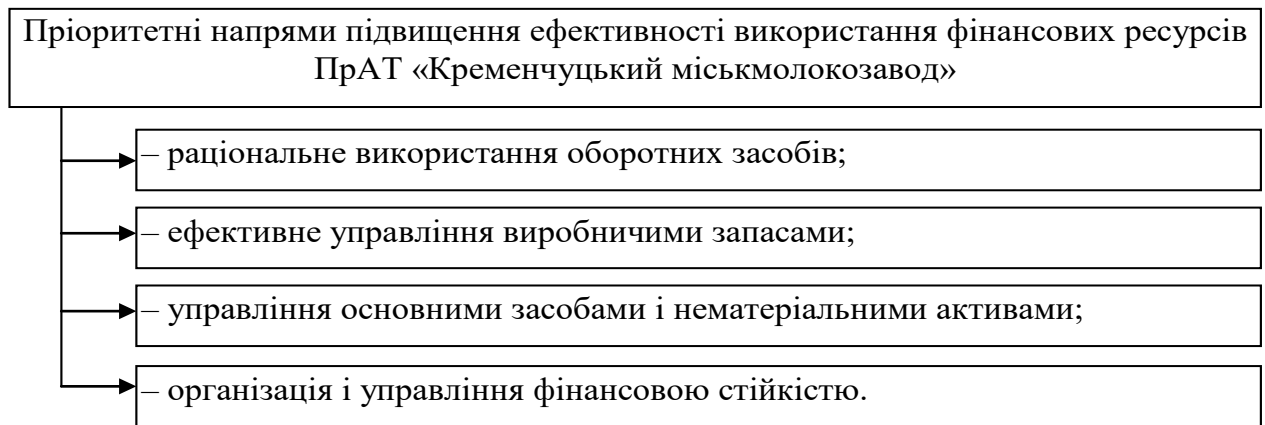

Рис. 3.1. Пріоритетні напрями підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод»

Отже, ефективність управління фінансовими ресурсами ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» можна підвищити за рахунок скорочення терміну реалізації продукції та підвищення рентабельності за рахунок зниження витрат та збільшення обсягів реалізації. Прискорення кругообігу оборотних коштів не потребує капітальних витрат і призводить до збільшення обсягів виробництва і реалізації продукції.

Прискорення кругообігу оборотних коштів є основним завданням і важливим напрямком підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» в сучасних умовах і може бути досягнуто наступними шляхами [13; 76]:

1. На етапі створення виробничих запасів – впровадження економічно обґрунтованих правил зберігання; наблизити постачальників сировини та напівфабрикатів до підприємства-споживача; широке використання тривалих прямих зв'язків; розширення системи матеріально - технічного забезпечення та оптової торгівлі продукцією ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод»; комплексна механізація та автоматизація вантажно-розвантажувальних робіт на складах.

2. На стадії незавершеного виробництва - впровадження прогресивної техніки і технологій, зокрема безвідходних і маловідходних роботизованих комплексів, ротаційних ліній; розвиток стандартизації, уніфікації, типізації;

удосконалення форми промислового виробництва підприємства, використання більш дешевих матеріалів; удосконалення системи економічного стимулювання; економне використання сировини та енергетичних і паливних ресурсів; збільшення питомої ваги продукції, що користується попитом.

3. На етапі дистрибуції – наближення споживачів продукції до виробника; удосконалення системи розрахунків; збільшення обсягу реалізованої продукції за рахунок виконання замовлень шляхом прямого зв'язку та раннього виробництва.

Функціонування системи фінансових ресурсів пов'язане з процесом прийняття рішень щодо раціонального структурування ресурсів підприємства - визначенням напрямів фінансування.

Одним із шляхів економії оборотних коштів і тим самим збільшення їх продажів є вдосконалення управління запасами, що обумовлено іншим напрямком підвищення ефективності використання фінансових ресурсів.

Для оптимального управління запасами необхідно [22, с.42]:

- оцінити загальну потребу в сировині на плановий період;
- регулярно вказувати оптимальну партію замовлення і терміни замовлення сировини;
- уточнювати та регулярно порівнювати витрати на замовлення сировини та витрати на зберігання;
- регулярно перевіряти умови зберігання запасів;
- мати контрольно-облікову систему.

Для оптимального управління готовою продукцією необхідно враховувати наступні фактори [50, с.163]:

- готова продукція зростає в міру завершення виробничого циклу;
- можливість збільшення попиту;
- сезонні коливання;
- залежні та нереалізовані активи.

Іншим способом прискорення кругообігу оборотних коштів є скорочення дебіторської заборгованості. Сума позик визначається багатьма факторами:

типом продукції, місткістю ринку, ступенем насиченості ринку певною продукцією, системою ліквідації, яка використовується компаніями, і т. д. Кредитний менеджмент полягає в першу чергу в контролі за рухом коштів під час операцій.

Ще одним важливим інструментом підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» є управління його основними та нематеріальними активами.

Основною проблемою в управлінні цими активами є вибір методу нарахування амортизації. Найпоширенішим є прямолінійний метод нарахування амортизації, який базується на звичайному терміні корисного використання основних засобів. Норми амортизації встановлюються виходячи з фізичного і морального ресурсу засобів праці і вказують нормативний термін відшкодування їх вартості. Економічно обґрунтоване визначення розміру сум амортизації потребує правильної оцінки основних засобів. Періодично необхідна переоцінка основних фондів для визначення їх відновної вартості та приведення її до реальних економічних умов.

Таким чином, ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» може використовувати метод прискореної амортизації, який передбачає, що основна сума амортизації припадає на перші роки роботи. Це дозволяє не лише прискорено оновлювати основні фонди, а й є методом зменшення інфляційних втрат, оскільки дозволяє швидко відшкодувати значну частину витрат, що є виграшем за рахунок фактору часу.

3.3. Розробка фінансового плану на основі прогнозування фінансових ресурсів підприємства

Форма здійснення поточного планування фінансової діяльності ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» - його фінансовий план. Як один із найважливіших інструментів управління фінансами, він має характеризуватися високим рівнем якості. Тому важливою умовою збалансованого фінансового

розвитку ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» є не лише наявність системи фінансового планування, а й її раціональне функціонування, що відображається у фінансовому плані належної якості. Тільки висока якість фінансового плану робить його ефективним інструментом управління фінансами компанії, в іншому випадку він залишається формальним документом, на створення якого витрачалися ресурси без належної віддачі, що, на жаль, часто трапляється у вітчизняних компаніях [1, с.56].

Для ефективної не тільки економічної, а й фінансової діяльності всієї компанії кожна бізнес-одиниця повинна визначити власну стратегію управління фінансами. Це можуть бути стратегічні або продуктивні фінансові плани (на місяць, півріччя або інший період) - план доходів і витрат, план бюджету; і бюджет, який є елементом оперативного фінансового планування.

Аналіз, узагальнення та розвиток сучасних підходів до визначення змісту та характеристик поточного фінансового планування дозволили виділити наступні суттєві характеристики (рис. 3.2).

Отже, поточне фінансове планування – це підсистема фінансового планування, яка базується на стратегічному фінансовому плані та спрямована на постійне вдосконалення бізнес-процесів, забезпечення інтеграції поточних планів у всі види та напрями діяльності, визначення фінансових показників стратегічних планів, оптимізацію навчання та розміщення фінансових ресурсів і тим самим забезпечує поточний процес управління фінансами підприємства [60, с.182].

У рамках поточного фінансового планування документально підтверджуються обсяг, походження та структура доходів компанії від реалізації продукції; визначення планового обсягу та структури витрат; обґрунтування розміру прибутку та вказівки щодо його використання; обґрунтування обсягу та структури діяльності на основі індивідуальних типологій; визначення розміру та структури капіталу за окремими видами; обґрунтування капітальних витрат, залучених протягом планового періоду; обґрунтування обсягу та структури позитивних та негативних грошових

потоків за видами діяльності; визначити величину чистого грошового потоку. Обґрунтування показників ефективності бізнес-процесів; прогнозна оцінка ризиків та обґрунтування заходів щодо усунення (або попередження) їх негативних наслідків [85, с.76].

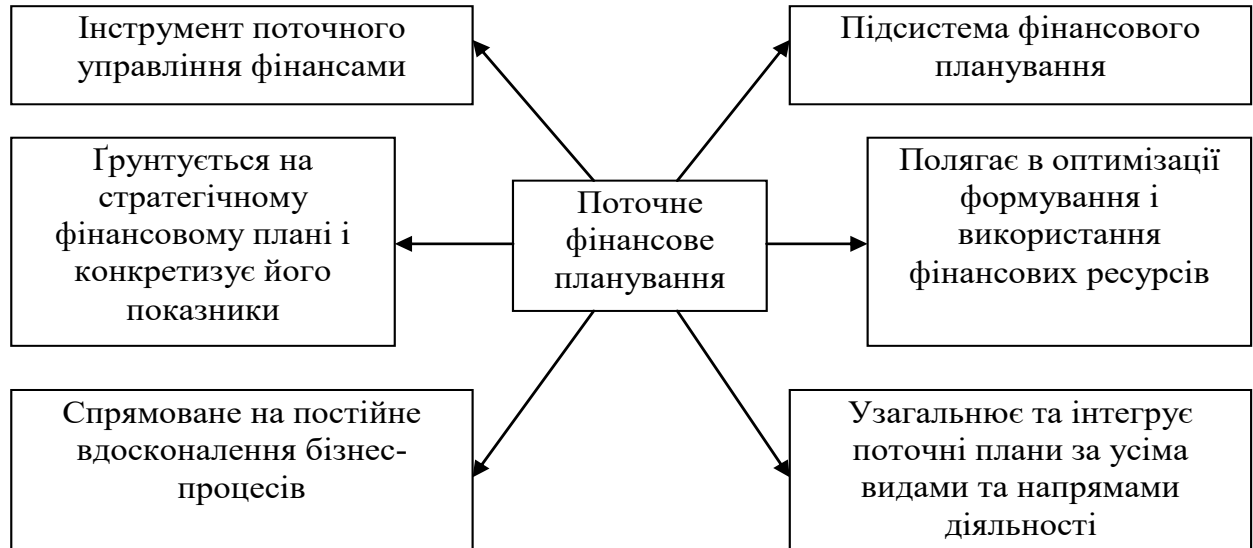

Рис. 3.2. Система сутнісних характеристик поточного фінансового планування

Тому в поточному процесі фінансового планування стратегічні фінансові показники отримують уточнення та деталізацію, яка здійснюється в рамках розробленої фінансової політики та з урахуванням заходів, відображених у програмі фінансового розвитку. Виходячи з того, що, на нашу думку, система стратегічного фінансового планування має базуватися на інтеграції понять збалансованої системи показників та економічної доданої вартості, що дає змогу чітко сформулювати основний цільовий показник фінансової діяльності,, виявити основні фінансові важелі Збільшення вартості компанії та надалі визначити причинно-наслідкові зв'язки між ними і обґрунтовано не фінансові параметри діяльності компанії, а систему стратегічних фінансових показників з точки зору окремих напрямів стратегічного фінансового розвитку та елементи фінансового потенціалу, на які вони впливають [45, с. 115].

Для оцінки ефективності фінансових планів і фінансового планування

пропонується використовувати систему показників фінансового стану, яка, з одного боку, більшою мірою характеризує ступінь збалансованості та цільової спрямованості фінансових планів; по-друге, ігноруються деякі важливі якісні характеристики фінансового плану [55, с. 27]. Так, певною мірою у центрі уваги знаходяться завдання фінансового планування, а саме: забезпечення зростання вартості компанії, запобігання банкрутства тощо, але в цілому їх підхід не дозволяє загальну оцінку якості фінансовий план компанії.

Якість фінансового плану має дві грані: об'єктивну, яка виділяє якість фінансового плану як сукупність певних характеристик і властивостей, що дають змогу визначити об'єкт як фінансовий план (наявність характерної структури документ фінансового плану, деякі показники плану тощо, які дозволяють описати майбутній фінансовий стан підприємства) і суб'єктивний, який характеризує ступінь відповідності фінансового плану певним вимогам і очікуванням. Виходячи з цього та враховуючи особливості та роль фінансового плану, якість фінансового плану, на нашу думку, – це сукупність його взаємопов'язаних і взаємообумовлених параметрів, які відповідають потребам фінансового розвитку підприємства [1, с. 30].

Для прогнозування фінансових ресурсів ми використовуємо метод прогнозування, відомий в теорії та практиці як метод найменших квадратів. Відноситься до методів екстраполяції. Його суть полягає в мінімізації суми квадратів відхилень між спостережуваними значеннями та розрахунковими значеннями.

Прогнози продажів точніші, коли різниця між цими параметрами менша. Прогноз фінансових ресурсів за вказаною методикою визначається за формулою [52]:

$$Y_{t+1} = a + b_{x_n} \quad (3.1)$$

де Y_{t+1} – прогнозний обсяг фінансових ресурсів у; $t+1$ – прогнозний період; a і b – коефіцієнти; x_n – умовне позначення часу (номер прогнозованого року);

Для розрахунку прогнозованого обсягу фінансових ресурсів побудуємо допоміжну таблицю (табл. 3.8).

Таблиця 3.8

Вихідні дані для розрахунку прогнозованого обсягу фінансових ресурсів
ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» за методом найменших квадратів

Роки	Номер часового періоду (x)	Значення α^2	Обсяг фінансових ресурсів, млн. грн.	$X_i Y_i$
2013	1	1	140,107	140,107
2014	2	4	137,292	274,584
2015	3	9	165,542	496,626
2016	4	16	223,93	895,72
2017	5	25	318,214	1591,07
2018	6	36	435,527	2613,162
2019	7	49	944,02	6608,14
2020	8	64	757,703	6061,624
2021	9	81	791,316	7121,844
2022	10	100	923,007	9230,07
	$\Sigma x_i = 55$	$\Sigma x_i^2 = 385$	$\Sigma y_i = 4836,7$	$\Sigma x_i y_i = 35033$

У цьому випадку $n = 10$. Отже, прогноз фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» у 2023 році складатиметься з:

$$Y_{t+1} = 2214,6 \cdot 102,2 = 3338,8 \text{ тис. грн.}$$

Для перевірки гіпотези про наявність тренду (певної аналітичної функції, що описує фактичну середню тенденцію досліджуваного процесу за період спостереження, його зовнішні прояви) використовувався метод Фостера-Стюарта. Метод забезпечує достатньо достовірні результати та дозволяє визначити тенденцію величини розкиду рівнів, що впливає на прогнозний аналіз.

Для підготовки фінансового плану прогнозуємо доходи та витрати ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» на 2023 рік. за допомогою лінії тренду. Для якісної оцінки міцності зв'язку використовуємо шкалу Чеддока. Щільність з'єднання досить висока при $R=0,90$.

Лінія тренду прогнозу чистого прибутку ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» виглядає наступним чином:

$$Y = 194033x + 200785$$

$$R^2 = 0,9037$$

За допомогою рівняння визначаємо очікуване значення чистого доходу від

реалізації продукції за 2023 р., тобто восьмий період:

$$y = 1940033 \times 8 + 200785 = 2140818 \text{ тис. грн.}$$

На основі розрахунків прогнозних показників складено фінансовий план ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» на 2023 рік. (табл. 3.9).

Таблиця 3.9

Прогнозний фінансовий план ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод»
на 2023 р.

Показник	Значення 2022 рік	Прогноз 2023 рік	Зміна (+,-)	Зміна, %
1. Формування прибутку				
1.1. Доходи				
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1498917	2140818	641901	42,82
Інші операційні доходи	8440	13107	4667	55,30
3 Інші фінансові доходи	129	170	41	31,78
Інші доходи	23593	29491	5898	25,00
Усього доходів	1531079	2183586	652507	42,62
1.2. Витрати				
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1235779	1764993	529214	42,82
Адміністративні витрати	39875	39875	0	0,00
Витрати на збут	40657	58058	17401	42,80
Інші витрати операційної діяльності	15782	22537	6755	42,80
Фінансові витрати	4561	4561	0	0,00
Інші витрати	5563	5563	0	0,00
Усього витрат	1342217	1895587	553370	41,23
2. Джерела формування та надходження фінансових ресурсів і напрями їх використання				
2.1. Формування та надходження фінансових ресурсів	923007	923007	0	0,00
Прибуток до оподаткування	188862	2140818	1951956	1033,54
Амортизація необоротних активів	71082	71082	0	0,00
Збільшення власних фінансових ресурсів	225949	1826553	1600604	708,39
Надходження від збільшення довгострокових зобов'язань	0	118000	118000	100,00
Надходження від збільшення поточних зобов'язань	419652	450000	30348	7,23
Формування фінансових ресурсів	905545	4606453	3700908	408,69
Усього надходжень фінансових ресурсів	905545	4606453	3700908	408,69

Як підкреслюють дані табл. 3.9, навіть за несприятливих прогнозів щодо зниження обсягів діяльності ПрАТ «Кременчуцький Міськмолкозавод» у 2023 р. матиме можливість підвищити ефективність свого бізнесу за рахунок

збільшення обсягів продажів, здійснення капітальних інвестицій та збільшення виробничих потужностей підприємства. а прибуток капіталізований.

Тому фінансове планування є одним із інструментів підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод». Фінансове планування компанії сприяє тому, щоб її діяльність мала необхідні фінансові ресурси та оптимальну структуру.

Елементи бізнес-планування, що входять до системи управління фінансовими ресурсами, забезпечують повну мобілізацію внутрішніх резервів підприємства шляхом визначення на етапі планування обсягів і структури заходів, необхідних для досягнення планових показників фінансово-господарської діяльності підприємства.

Розроблена система управління фінансовими ресурсами підприємства повинна відповідати вимогам, сформульованим на основі дослідження теорії та практики управління фінансовими ресурсами підприємств. Тому управління грошовими потоками має здійснюватися відповідно до поставлених цілей. Враховуючи всі обставини поточної економічної та політичної ситуації в країні, розроблено модель управління фінансовими ресурсами (зокрема, грошовими потоками) підприємства ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод». Необхідно встановити загальні та конкретні цілі, а саме:

- повнота і своєчасність покриття потреби підприємства в капіталі для фінансування операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;
- підтримання прийнятного рівня платоспроможності та ліквідності;
- оптимізація інвестиційних грошових потоків з урахуванням того, що потік початкових інвестицій знижує вартість компанії, а їх генерація спрямована на компенсаційне збільшення надходження та/або зменшення грошових потоків у такі періоди;
- узгодження політики управління грошовими потоками з потребами операційної діяльності компанії, зокрема щодо управління оборотним капіталом та прибутками;
- організація фінансових грошових потоків для оптимізації структури

капіталу та зниження середньозваженої вартості капіталу;

- забезпечення ефективності використання такого обмеженого ресурсу підприємства, а саме грошових коштів, які є в його розпорядженні;

- підтримання балансу між формуванням резерву ліквідності та альтернативними способами використання ліквідних активів підприємства;

- зниження витрат бізнесу, пов'язаних з організацією управління грошовими потоками.

Таким чином, ефективне управління формуванням та використанням фінансових ресурсів компанії дасть змогу забезпечити зростання добробуту власників компанії як основного фінансового менеджменту, що проявляється у збільшенні вартості компанії ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» та створення грошової доданої вартості.

Висновки до розділу 3

За результатами проведеного дослідження напрямів підвищення ефективності використання фінансових ресурсів на підприємстві можна зробити наступні висновки:

1. Встановлено, що одним із напрямів вирішення проблеми оцінки ефективності господарсько-фінансової діяльності є визначення та використання комплексних інтегральних показників ефективності, які у своєму складі агрегують відповідні субпоказники як елементи. Враховуючи досвід вітчизняних і зарубіжних економістів, слід зазначити, що інтегральна бальна оцінка найбільш повно охоплює всю різноманітність показників фінансового стану, а отже, і ефективності використання фінансових ресурсів, що відображається в оцінено ефективність використання фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод».

2. Узагальнено ефективність використання фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» є важливим показником його фінансового стану. Проведена комплексна оцінка фінансового стану свідчить про достатньо високий рівень. Відповідно, показники ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод», що вказують на їх різний рівень за різними критеріями, є основним фактором забезпечення фінансового стану досліджуваного підприємства.

3. Обґрунтовано, що застосування інтегрального критерію оцінки фінансової безпеки підприємства має широку сферу застосування і в отриманні інформації можуть бути зацікавлені як керівники та власники, так і зовнішні користувачі. Основною внутрішньою потребою підприємства, яка задовольняється використанням інтегральних методів у рамках його фінансової діагностики, є постійний моніторинг економічних змін та впливу управлінських рішень на фінансові результати та фінансовий стан підприємства.

4. Виявлено, що резервами підвищення рентабельності фінансових ресурсів є, перш за все, їх оптимізація. Вдале поєднання власних, залучених і

залучених ресурсів у фінансово-господарській діяльності ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» призводить до фінансових результатів підприємства. З огляду на це, політика ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» щодо управління структурою фінансових ресурсів має бути спрямована на забезпечення та підтримання оптимальної структури капіталу з метою зниження загальних витрат на залучення капіталу та забезпечення гнучкості доступу підприємства до ринків капіталу.

5. Встановлено, що важливою умовою збалансованого фінансового розвитку ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» є не лише наявність системи фінансового планування, а й її раціональне функціонування, що відображається у фінансовому плані належної якості. Тільки висока якість фінансового плану робить його ефективним інструментом управління фінансами компанії, в іншому випадку він залишається формальним документом, на створення якого витрачалися ресурси без належної віддачі, що, на жаль, часто трапляється у вітчизняних компаніях.

6. Обґрунтовано, що навіть при несприятливому прогнозі зниження обсягів діяльності ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» у 2023р. матиме можливість підвищити ефективність свого бізнесу за рахунок збільшення обсягу продажів, здійснення капітальних вкладень та збільшення виробничих потужностей підприємства та капіталізації прибутку. Одним із інструментів підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» є фінансове планування. Фінансове планування компанії сприяє тому, щоб її діяльність мала необхідні фінансові ресурси та оптимальну структуру.

7. Доведено, що ефективне управління формуванням та використанням фінансових ресурсів підприємства дає змогу забезпечити зростання активів власників підприємства як основного фінансового менеджменту, що проявляється у зростанні вартості компанії ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» та створення грошової доданої вартості.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження напрямів підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства можна зробити наступні висновки:

1. На основі узагальнення та критичного аналізу наукових підходів до класифікації фінансових ресурсів спільних підприємств в економічній літературі виявлено неоднозначність та певну фрагментарність підходів до визначення ключових критеріїв групування та структурування фінансових активів, які в на нашу думку, створити систематизовану інформаційно-методичну базу для забезпечення ефективного процесу управління фінансовими ресурсами в корпоративних структурах.

2. Узагальнено, що процес управління фінансовими ресурсами підприємства, який включає взаємопов'язані етапи їх формування, розподілу, використання та відтворення, включає механізми формування власних та залучених коштів як основних джерел фінансування діяльності підприємства. (довгострокова та короткострокова), фінансове забезпечення операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, спрямованої на отримання прибутку, виконання фінансових зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарських відносин, забезпечення соціально-економічного розвитку та підвищення ринкової вартості підприємств, що реалізує стратегічні і тактичні цілі підприємницької діяльності.

3. Обґрунтовано, що управління фінансовими ресурсами є досить багатофакторним процесом, який змінюється залежно від розміру компаній та галузі, до якої вони належать. Як правило, окрема компанія на певному етапі своєї діяльності керується найбільш прийнятним критерієм. Контроль за раціональною структурою фінансових ресурсів та ефективністю їх використання сприятиме підвищенню ефективності діяльності підприємства та підвищенню його конкурентоспроможності.

4. Визначено, що приватне акціонерне товариство «Кременчуцький

міськмолкозавод» належить до підприємств молокопереробної галузі України. ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» - завод з переробки молока, розташований у Кременчуці. З 2015 року увійшов до складу компанії Danone. Кременчуцький міськмолкозавод «Danone Україна» знаходиться в Кременчуці. На виробництві «Danone Україна» встановлено центральні каркасно-панельні кондиціонери виробництва ССК ТМ для здійснення всіх процесів обробки повітря: фільтрація, охолодження, нагрівання, зволоження, регенерації і рекуперації тепла і холоду і ін.

5. Визначено, що чистий дохід від реалізації продукції підприємства у 2022 р. становив 1498917 тис.грн., що на 169189 тис.грн., або на 12,72 % більше, ніж у 2020 р. Водночас, значення валового фінансового результату підприємства зафіксовано на рівні 263138 тис.грн., що на 9373 тис.грн., або на 3,44 % менше, ніж у 2020 р. Також, показник чистого прибутку ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» значно підвищився, а саме на 42953 тис.грн., або на 37,94 %, що у 2022 р. становило 156159 тис.грн.

6. Структурний аналіз фінансових ресурсів підприємства вказав на те, що у їх складі станом на кінець 2022 р. переважали власні фінансові ресурси (54,5 %), значно меншу частку (45,5 %) становили позикові фінансові ресурси, а саме: довгострокові та поточні забезпечення та зобов'язання, які переважно склалися з кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги. Простежується позитивна динаміка до нарощування власних фінансових ресурсів та відповідного зменшення частки позикових фінансових ресурсів.

7. Доведено, що ефективності використання сукупних активів має сприяти повне використання підприємством резервів з метою підвищення рентабельності фінансових ресурсів за рахунок зростання прибутку. Крім вищезазначених факторів, оптимізація структури фінансових ресурсів компанії має сприяти підвищенню прибутковості її фінансових ресурсів.

8. Виявлено, що одним із напрямів вирішення проблеми оцінки ефективності господарсько-фінансової діяльності є визначення та використання комплексних інтегральних показників ефективності, які у своєму складі

агрегують відповідні субпоказники як елементи. Враховуючи досвід вітчизняних і зарубіжних економістів, слід зазначити, що інтегральна бальна оцінка найбільш повно охоплює всю різноманітність показників фінансового стану, а отже, і ефективності використання фінансових ресурсів, що відображається в оцінено ефективність використання фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод».

9. Виявлено, що резервами підвищення рентабельності фінансових ресурсів є, перш за все, їх оптимізація. Вдале поєднання власних, залучених і залучених ресурсів у фінансово-господарській діяльності ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» призводить до фінансових результатів підприємства. З огляду на це, політика ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» щодо управління структурою фінансових ресурсів має бути спрямована на забезпечення та підтримання оптимальної структури капіталу з метою зниження загальних витрат на залучення капіталу та забезпечення гнучкості доступу підприємства до ринків капіталу.

10. Обґрунтовано, що навіть при несприятливому прогнозі зниження обсягів діяльності ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» у 2023 р. матиме можливість підвищити ефективність свого бізнесу за рахунок збільшення обсягів продажів, отримання капітальних інвестицій та збільшення виробництва продукції підприємства. потужності та капіталізації прибутку. Одним із інструментів підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» є фінансове планування. Фінансове планування компанії сприяє тому, щоб її діяльність мала необхідні фінансові ресурси та оптимальну структуру.

11. Доведено, що ефективне управління створенням та використанням фінансових ресурсів компанії дозволить забезпечити зростання добробуту власників компанії як основного фінансового менеджменту, що проявляється у зростанні вартості компанії ПрАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» та створення грошової доданої вартості.